

Załącznik nr 1 do uchwały nr XXII/153/2004 Rady Miejskiej w Debrznie,
z dnia 4 sierpnia 2004 r.

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO MIASTA I GMINY DEBRZNO

**UWZGLĘDNIAJĄCY DWA CZASOOKRESY
PLANOWANIA:**

2004 – 2006 i 2007 – 2013

SPIS TREŚCI

I. OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU ROZWOJU	4
LOKALNEGO	4
II. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA	4
NA OBSZARZE OBJĘTYM WDRAŻANIEM PLANU	4
1. Analiza	4
1.1. Położenie, powierzchnia, ludność.....	4
1.2. Środowisko przyrodnicze.....	6
1.3. Turystyka	8
1.4. Stan obiektów dziedzictwa kulturowego.....	9
1.5. Zagospodarowanie przestrzenne.....	16
1.5.1. Uwarunkowanie ochrony środowiska naturalnego.....	16
1.5.2. Infrastruktura techniczna	20
1.5.3. Własność nieruchomości	32
1.5.4. Identyfikacja problemów	32
2. Gospodarka	33
2.1. Struktura podstawowych branż na terenie gminy, powiatu / trendy	33
2.3. Identyfikacja problemów	36
3. Sfera społeczna	36
3.1. Sytuacja demograficzna i społeczna terenu w tym wielkość populacji, jej wiek, poziom wykształcenia i jego specyfika, wielkość populacji w wieku produkcyjnym oraz poziom bezrobocia	36
3.2. Warunki i jakość życia mieszkańców w tym poziom bezpieczeństwa	39
3.3. Określenie grup społecznych wymagających wsparcia	43
3.4. Rynek pracy	44
3.5. Identyfikacja problemów	45
4. Synteza uwarunkowań	45
III. ZADANIA POLEGAJĄCE NA POPRAWIE SYTUACJI NA DANYM OBSZARZE	46
IV. REALIZACJA ZADAŃ I PROJEKTÓW	51
V. POWIĄZANIE PROJEKTÓW Z INNYMI DZIAŁANAMI REALIZOWANYMI NA TERENIE GMINY, POWIATU, WOJEWÓDZTWA	55
VI. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ PLANU ROZWOJU	57
LOKALNEGO	57

VII. PLAN FINANSOWY NA LATA 2004-2006	57
VIII. SYSTEM WDRAŻANIA PLANU ROZWOJU LOKALNEGO.....	59
IX. SPOSOBY MONITOROWANIA OCENY I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ	60
WYKAZ TABEL:	61
WYKAZ RYSUNKÓW:.....	62

I. OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Plan Rozwoju Lokalnego obejmuje Miasto i Gminę Debrzno. Dokument ten zawiera:

- analizę sytuacji społeczno - gospodarczej terenu ,
  - zidentyfikowane problemy,
  - zadania mogące doprowadzić do poprawy sytuacji,
  - wykaz projektów lub zadań inwestycyjnych,
  - ich powiązanie z innymi działaniami realizowanymi na terenie gminy, powiatu, województwa,
  - oczekiwane wskaźniki osiągnięć planu rozwoju lokalnego,
  - plan finansowy na lata 2004-2006 oraz 2007-2013,
- system działania, informowania, oceny i komunikacji społecznej.

Celem tego programu jest poprawa sytuacji w zakresie produktywności gospodarki, wydajności pracy, tworzenia i absorpcji innowacji, wykształcenia mieszkańców, dochodów ludności oraz ilości i jakości infrastruktury technicznej.

Przeciwdziałanie marginalizacji to podjęcie działań interwencyjnych na obszarach o najmniejszych możliwościach rozwojowych oraz najtrudniejszej sytuacji społeczno – gospodarczej.

Program ma pomóc w likwidowaniu barier dla dyfuzji innowacji z obszarów wzrostu, ograniczyć skoncentrowane przestrzennie problemy społeczne, takie jak bezrobocie, a także stymulować zdolności konkurencyjne obszarów o mniej korzystnych warunkach rozwojowych, w pierwszym rzędzie poprzez wsparcie rozbudowy infrastruktury oraz rozwój zasobów ludzkich.

II. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA NA OBSZARZE OBJĘTYM WDRAŻANIEM PLANU

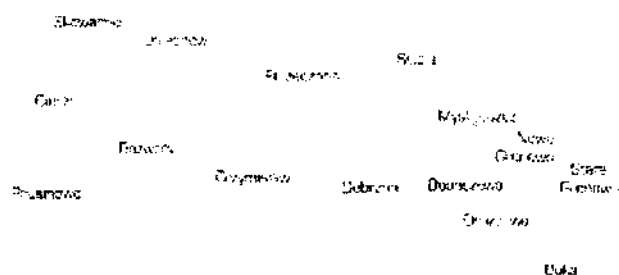
1. Analiza

1.1. Położenie, powierzchnia, ludność

Miasto i Gmina Debrzno położone są w powiecie człuchowskim, w południowo – zachodniej części województwa pomorskiego, na Pojezierzu Krajeńskim zwanym Wysoczyzną Krajeńską, rozciągającą się pomiędzy dolinami rzek Brdy i Gwdy i dochodzącą na południu do doliny Noteci. Gmina Debrzno graniczy od północy z gminami: Czarne i Człuchów; od wschodu - Kamień i Sępólno Krajeńskie (województwo kujawsko – pomorskie), od południa - Lipka i Okonek (województwo wielkopolskie).

Powierzchnia gminy wynosi 22.417 ha. Miasto Debrzno liczy 5 409, natomiast cała Gmina - 9 700 mieszkańców. W skład gminy wchodzi miasto Debrzno położone na 752 ha powierzchni oraz 14 sołectw: Prusinowo, Rozwory, Skowarnki, Boboszewo, Cierznie, Uniechów, Strieczona, Słupia, Grzymisław, Buką, Drozdowo, Myśligruszcz, Nowe Gronowo, Stare Gronowo (łącna powierzchnia 21.665 ha).

Rys. nr 1 Wykaz sołectw gminy Debrzno

Tab. nr 1 Powierzchnia i liczba ludności w poszczególnych sołectwach

Lp.	Sołectwo/Miejscowość	Powierzchnia [ha]	Liczba ludności
1	Prusinowo /wieś/ - Ostrze /osada/	2.136	147
2	Rozwory /wieś/ - Pędziszewo /wieś/ - Główna /osada PGR/	1.391	295
3	Cierznie /wieś/ - Buszkowo /osada/ - Nierybie /osada/	1.527	238
4	Uniechów /wieś/ - Uniechówek /osada PGR/ - Pokrzywy /osada PGR/	3.282	479
5	Strieczona /wieś/ - Kamień /wieś/ - Buchowo /osada PGR/	2.973	697
6	Słupia	1.432	416
7	Grzymisław - Stanisławka /osada PGR/ - Gniewno /osada PGR/ - Kostrzyca /osada/ - Przypółsko /osada/ - Smug /kolonia/ - Strzeszyn /kolonia/	2.397	360
8	Buką /wieś/	1.158	81
9	Drozdowo /wieś/	431	65
10	Myśligruszcz /wieś/ Boboszewo /osada PGR/	1.747	211 148
11	Stare Gronowo /wieś/	2.508	714
12	Skowarnki		168
13	Nowe Gronowo /wieś kolonia/	594	202
	RAZEM		

1.2. Środowisko przyrodnicze

Miasto i Gmina Debrzno położone są na Pojezierzu Krajeńskim zwanym Wysoczyzną Krajeńską. Jest to wysoczyzna morenowa.

Znajduje się tu wiele jezior o niewielkiej powierzchni i wyraźnie wydłużonym kształcie – typowe jeziora polodowcowe o kształcie rynien. Są to jeziora: Żuczek, Miejski Staw, Długie, Czarnowo Małe, Czarnowo Duże, Grabskie, Główno, Uniechów.

Klimat regionu Debrzno mimo bliskości Bałtyku cechuje stopień kontynentalizmu. Średnioroczna temperatura wynosi 6°C, a amplituda roczna temperatur średnich 20°C. Opady przekraczają 700 mm.

Rzeźba terenu, klimat oraz gleby warunkują występowanie określonej szaty roślinnej.

Charakterystyczną cechą gminy jest bardzo wysoki udział gruntów rolnych – 69,9%, z czego grunty orne stanowią 91,3%, a trwale użytki zielone – 5,2%. Te ostatnie położone są wzdłuż licznie występujących cieków i rozłożone równomiernie w całej gminie. Praktycznie nie występują tylko w obrębie sołectwa Nowe Gronowo. W obrębie sołectwa Strieczona sady zajmują w ogólnej powierzchni gminy niewielki odsetek. Pomimo to znajduje się tutaj największy sad produkcyjny w województwie o powierzchni około 100 ha.

W gminie znaczącą pozycję zajmują uprawy porzeczki czerwonej i czarnej, a także truskawki i aronii, są to duże plantacje od kilkunastu arów do kilku hektarów. Przeważają duże gospodarstwa rolne. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosi 24,97 ha i jest o 5 ha wyższa niż w województwie. Największym problemem gminy jest zbyt produkcji rolniczej. Pomimo bardzo szerokiego rynku rolnicy przed rozpoczęciem produkcji nie wiedzą, gdzie i za ile będą mogli sprzedać swoją produkcję. Brak powiązań rynku z producentem jest przyczyną wahań wielkości produkcji i cen.

W gminie przeważają grunty klasy IV – 53,1%. Wysoki jest również udział gleb klasy III, który wynosi 14%. Gmina znajduje się w dwóch regionach glebowo-rolniczych: Człuchowskim i Koczalsko - Lipnickim. W tym ostatnim położona jest zachodnia część obrębu Prusinowo.

W regionie Człuchowskim występują głównie gleby brunatne wyługowane i brunatne kwaśne, brunatne właściwe i pseudobielicowe. Te ostatnie występują rzadziej, ale odsetek ich jest większy niż w innych regionach województwa. Cechą charakterystyczną tych gleb jest ich odczyn kwaśny, rzadziej słabo kwaśny. W dolinach rzek dość licznie występują grunty organiczne.

Gmina ma najkorzystniejsze warunki termiczne i najmniej korzystne w zakresie opadów w województwie. Opady kształtują się w granicach 530-600 mm. Średnia roczna temperatura wynosi 7,2^o C. W okresie wegetacyjnym jest to 14,7^o C do 15,6^o C. Okres gospodarczy rozpoczyna się w trzeciej dekadzie marca, a kończy w trzeciej dekadzie listopada.

Dominuje w regionie rzeźba niskofalista i niskopagórkowata, z dominacją równin płaskich.

W najbliższej okolicy Debrzna zachowały się kompleksy leśne, które obejmują 25,5% obszaru terytorium gminy.

Z pierwotnego drzewostanu lasu przeważają drzewa liściaste głównie dąb, buk, a z późniejszych zasiewów drzewa iglaste, zwłaszcza sosna.

Bardzo bogate jest podszycie leśne.

W lasach żyje dużo zwierzyny. Bogaty jest świat ptactwa wodnego, a także mikrofauny.

Przyrodnicze obszary chronione na terenie gminy Debrzno zajmują 4,5% ogółu powierzchni.

Jest to: rezerwat przyrody z roślinnością kserotermiczną - Miłachowo - urokliwy rezerwat florystyczny obejmujący obszar o powierzchni 3,7 ha, położony ok. 1 km na zachód od Debrzna, utworzony dla ochrony muraw i zarośli kserotermicznych z wieloma gatunkami rzadkich roślin ciepłolubnych oraz Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina rzeki Debrzynki” o powierzchni 1.007 ha, który wyróżnia się szczególnymi wartościami estetycznymi krajobrazu i obejmuje granicami południową i wschodnią część miasta Debrzno z jeziorami Żuczek i Staw Miejski.

Na terenie gminy występują też rzadkie i reliktowe gatunki roślinności. Są to płaty buczyny i lasu bukowo – dębowego z drzewostanem w wieku ok. 100 lat – pomiędzy Gniewnem, Różankowem i Rozdołami, torfowiska źródłiskowe i wysokie. Te ostatnie występują pomiędzy Skowarnkami a Uniechowem. Osobliwością ich jest koncentracja roślin chronionych, rzadkich i zagrożonych wyginięciem.

W lasach ciągnących się nad jeziorami można spotkać bardzo cenne pod względem przyrodniczym gatunki drzew, które są objęte ochroną:

- dąb szypułkowy o obw. 450 cm nad jez. Czarne Duże,
- buk zwyczajny o obw. 440 cm nad jez. Długie,
- buk zwyczajny o obw. 420 cm nad jez. Dolne,
- dwa dęby szypułkowe o obw. 370 cm i 350 cm nad jez. Żuczek,
- dwa buki czerwonolistne o obw. 320 cm i 340 cm w Parku Miejskim w Debrznie.

Gmina Debrzno charakteryzuje się dobrymi walorami przyrodniczo – krajobrazowymi.

Przeważają równiny dennomorenowe. Dominuje krajobraz pól uprawnych.

Lesistość wynosi 25,5%.

Najlepsze warunki do rekreacji mają jeziora Staw Miejski, Żuczek i Czarnowo.

Doliny rzeczne charakteryzują się atrakcyjnością krajobrazu i różnorodnością świata przyrody. Szczególnie atrakcyjna jest Dolina rzeki Debrzynki i sąsiadujące z nią kompleksy leśne. Jest to teren wskazany do rozwoju turystyki przyrodniczej. Na obszarze całej gminy są bardzo dogodne warunki do rozwoju turystyki wiejskiej – agroturystyki.

1.3. Turystyka

W Gminie Debrzno leżącej na Wysoczyźnie Krajeńskiej znajduje się naturalny wododział zlewni największych rzek polskich Wisły i Odry.

W ostatnich dziesięcioleciach Gmina postawiła sobie za jeden z głównych priorytetów stworzenie możliwości rozwoju turystyki.

Położenie geograficzne, jak i ciekawa historia tych ziem, stwarzają dogodne warunki do uprawiania turystyki rodzinnej, jak i masowej.

Na terenie gminy znajduje się 8 jezior o powierzchniach od 1,5 ha. do 50,6 ha. Dwa z nich Żuczek i Staw Miejski są już zagospodarowane turystycznie (wyposażone są w kąpieliska, pola namiotowe oraz miejsca postojowe), a kolejne w miejscowości Skowarnki planowane jest do zagospodarowania w roku 2006.

Gmina dobrze wyposażona jest w szlaki turystyczne piesze, jak i rowerowe.

W Debrznie mają początek dwa szlaki piesze i rowerowe tj.:

1. „Szlak komturów człuchowskich” o dł. 28,8 km do Człuchowa (Na szlaku mijamy osadę wczesnośredniowieczną na wyspie w miejscowości Myśligoszcz oraz „szaniec szwedzki” -pozostałość obozowiska z czasów najazdu szwedzkiego; pomnik poległych z czasów I wojny światowej oraz kościół z XVIII w. w miejscowości Słupia);
2. „Szlak Margrabiów”- o dł. 31 km do Czarnego(szlak prowadzi przez teren Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny rzeki Debrzynki, gdzie znajduje się Rezerwat „Miłachowo” oraz „Las Debrzneński”. Na szlaku mijamy także młyn wodny w miejscowości Rozwory, który obecnie przerobiony jest na małą elektrownię wodną).

W 2003 roku oznakowano szlak rowerowy „Greenway - Naszyjnik Północy”, który jest szlakiem ponadregionalnym (przebiega przez 4 województwa, 12 powiatów, 33 gminy Pomorza Środkowego), a punkt węzłowy znajduje się w Debrznie .

W chwili obecnej przygotowywane są oferty turystyczne (jednodniowe, trzydniowe i tygodniowe dla turystów indywidualnych i grupowych), w których umieścimy ciekawe propozycje spędzenia czasu wolnego na terenie naszej gminy.

Urozmaiczone ukształtowanie terenu dolin rzecznych Debrzynki i Kamionki charakteryzuje duża atrakcyjność i bioróżnorodność świata przyrody ożywionej i nieożywionej.

Na obszarze całej gminy możliwy jest rozwój turystyki wiejskiej (w tym agroturystyki), co pozwoli na tworzenie dodatkowych miejsc pracy poza rolnictwem. Gospodarstwa agroturystyczne znajdują się w Debrznie (7) i Starym Gronowie (1). Bazę noclegową uzupełnia hotelik „HEN-MAR” i pokoje gościnne w Ośrodku / Inkubatorze Przedsiębiorczości w Debrznie.

Cykliczne imprezy turystyczne i masowe przyciągają cały czas nowych turystów. Warto wspomnieć m.in. o Dniach Młodości (czerwiec), Dniach Debrzna (czerwiec), Debrzneńskiej Jesieni (wrzesień); ponadto: rajdy piesze i rowerowe (przez cały sezon turystyczny) oraz coraz bardziej ciekawe „białe” ferie (z kuligami, ogniskami i grami terenowymi).

1.4. Stan obiektów dziedzictwa kulturowego

Rys historyczny:

Debrzno to gotycki gród warowny. Pierwsze wzmianki pochodzą z połowy XIV w., chociaż zachowane ślady wskazują, że już w XII w. istniała tutaj osada (grodzisko o konstrukcji drewniano-ziemnej odkryte w rejonie Debrzna Wsi). W czasie monarchii piastowskiej władzę na tych ziemiach sprawowali książęta pomorscy, ale w 1312 r. Ziemia Człuchowska wraz z Debrznem dostała się pod panowanie krzyżackie. Po raz pierwszy nazwa miejscowości wymieniona jest w dokumencie z 1345 r. W 1354 r. Krzyżacy nadali Debrznu przywilej lokacyjny i od tego czasu można mówić o historii miasta, które wówczas nosiło nazwę Fredeland. Z tego też okresu pochodzi herb miasta: dzik na biało-zielonym tle. Miasto pełniło rolę strażnicy, w związku z czym zostało dobrze ufortyfikowane (wykorzystując naturalne położenie Debrzna). W tym okresie przypuszczalna liczba mieszkańców wynosiła ok. 465 i prawdopodobnie Debrzno było jednym z większych ośrodków miejskich w regionie.

Późniejsze koleje losu, w wyniku wojen, skazały miasto na ciągłe zmiany władz zwierzchnich. Raz zdobywane było przez wojska polskie, innym razem odbijane przez wojska zakonne.

W XV w. Debrzno zostało włączone przez Kazimierza Jagiełłończyka do granic Polski. Po II pokoju toruńskim miasto Frydlandem wchodziło w skład starostwa człuchowskiego. Lustracja z 1565 r. podaje, że w mieście było 115 domów (drewnianych), a mieszkańcy trudnili się głównie rolnictwem.

W XVI i XVII w. miasto nawiedzały liczne pożary oraz epidemie, które zdziesiątkowały ludność.

Po I rozbiorze ziemia człuchowska znalazła się pod zaborem pruskim, polska szlachta utraciła wszystkie urzędy. Jednak czasy te należą do najlepszych w historii miasta. W Debrznie rozwinęła się produkcja sukna, piwa, gorzałki, odbywał się handel zbożem i słodem. O zamożności i wielkości miasta świadczy fakt, że w 1772 r. miasto liczyło 1265 mieszkańców (było ponad dwa razy większe od Człuchowa).

Pod koniec XVIII w. w mieście rozpoczął się okres stagnacji w życiu gospodarczym i społecznym. Zaniedbania i zniszczeniu uległa znaczna część zabytkowej zabudowy miasta.

Debrzno w I poł. XX w. było miasteczkiem bardzo malowniczym, bogatym w tereny rekreacyjne z szeroką bazą noclegową, licznymi kawiarniami i restauracjami.

Po II wojnie światowej Debrzno ponownie wróciło w granice Polski. Po wyzwoleniu w lutym 1945 r. ukazał się straszliwy obraz zniszczeń. Stare miasto uległo zrujnowaniu w 80%, pozostała część miasta w 40%. Przystąpiono od razu do odbudowy. Organizowano szkołę, uruchomiono zakład metalowy DEMET, pocztę i Państwowy Ośrodek Wychowawczy dla trudnej młodzieży. Ocalałe budynki przeznaczono na cele użyteczności społecznej, np. mieszkanie pastora ewangelickiego przekształcono na Ośrodek Zdrowia. Następne lata to okres stagnacji. Pewne ożywienie spowodowało utworzenie w okolicy jednostki wojsk lotniczych oraz Zakładów PGR i związana z tym konieczność budowy osiedli dla kadry, pracowników i ich rodzin. Debrzno nazywano wówczas „miastem młodych”.

Środowisko kulturowe Gminy kształtowało się w procesach osadniczych od wczesnego średniowiecza po czasy współczesne. Składają się nań następujące elementy przestrzenne:

- Wsie chłopskie i kościelne lokowane w średniowieczu, w większości przez komturów człuchowskich. Wśród tych wsi większość ma rodowód słowiański, o czym świadczą zachowane relikty układów owalnicowych, a za tym ich krzyżacka lokacja miała w większości charakter formalno-prawny, przenosiła bowiem ich ustrój na prawo niemieckie i określała powinności lenne.
- Dobra rycerskie i szlacheckie powstające z nadań Zakonu i królów polskich (m.in. Stare Gronowo lokował król Kazimierz Wielki nadając dobra Andrzejowi z Tucholi). Istniejące

w tych dobrach dwory, w większości zachowane, były przez całe wieki w zmieniającym się posiadaniu szlacheckich rodzin niemieckich i polskich, stając się ośrodkami rozwoju kultury agrarnej regionu. Są dla współczesnych pokoleń świadkami historii tej ziemi, stanowiąc wartość historyczną i architektoniczno-przestrzenną.

- Kościoły, w konstrukcji szkieletowej (Cierznie, Słupia i Strzeczona) pochodzące z XVIII w., lub murowane o formach neogotyckich, pochodzące z 2 połowy XIX w. (Prusinowo, Uniechów, Stare Gronowo). Ich bryła ma zasadnicze znaczenie dla panoram wsi, a miejsce posadowienia na ogół koncentruje przestrzeń miejscowości.

Współczesna gmina, podobnie jak przez wiele wieków, ma i dziś charakter rolniczy, a zlokalizowane w jej obszarze ośrodki wiejskie zachowały swój charakter przestrzenny, ukształtowany w głównej mierze w 2 poł. XIX w. i w początkach XX w. Wsie mają więc harmonijny charakter i choć utraciły po II wojnie światowej wiele budynków z infrastruktury technicznej (młyny, wiatraki, itp.), to ich zabudowa nie została w znaczący sposób zniekształcona, a przestrzeń wymaga w większości jedynie prac porządkowych.

Dla kilku wsi, o najcenniejszej strukturze przestrzennej wyznaczono **strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej**, ujmującej zabytkowy układ wsi wraz z najbliższym pasem pól, chroniącym widoki i panoramy miejscowości.

Oznacza to, że działalność projektowa i budowlana winny być prowadzone w oparciu o wytyczne konserwatorskie. Nie oznacza to jednak, że ochrona wsi jest barierą przed jej rozwojem, wprowadzaniem nowej zabudowy, itp. Oznacza to przede wszystkim troskę o utrzymanie harmonii przestrzennej miejscowości i kierowania się przy nowo wznoszonych obiektach przesłankami, jakie płyną z tradycji budowlanej miejscowości.

Dla wielu wsi zabytkowy układ, wskazuje, że jest on wartością historyczną i przestrzenną, sięgającą czasów lokacyjnych lub przedlokacyjnych, źródłem informacji co do charakteru najwcześniejszego osadnictwa.

Układ wsi jest więc taką samą wartością zabytkową jak wartościowa architektura sakralna, regionalna czy pałacowa.

Chronione obiekty zabytkowe Miasta i Gminy Debrzno to:

- Boboszewo

Zachowane budynki dawnego zespołu folwarcznego.

- Buszkowo

Zachowany cmentarz ewangelicki, po południowej stronie drogi do Człuchowa.

- Buka

Wieś niewielka, o układzie ulicowym, zapewne w średniowieczu miała układ owalnicowy, na co wskazuje poszerzenie nawsia w centralnej części drogi wiejskiej. Dziś ten stary układ został silnie zatarty.

- Cierznie

Wieś lokowana w 1341 r. Ze względu na zachowany stary, znakomicie czytelny układ owalnicowy oraz wartość kompozycyjno-przestrzenną, wieś proponowana jest do ścisłej ochrony konserwatorskiej. Zabudowa wsi harmonijna, większość budynków powstała w końcu XIX w. i w początkach XX. Na szczególne wyróżnienie zasługuje:

- Kościół katolicki p.w. św. Piotra i Pawła z 1785 r., posadowiony na placu owalnicy, o znakomitej ekspozycji w przestrzeni wsi. Zbudowany w konstrukcji szkieletowej, z wieżą od zachodu i trójbocznym prezbiterium od wschodu, jednonawowy,
- Chałupa z podcieniem w szczycie, jedna z ostatnich w gminie, z XVIII w.

Wieś należała niegdyś do zamożnych, dobrze rozwiniętych, posiadających infrastrukturę w postaci kościoła, szkoły, kuźni, młyna. Większość budynków powstała w XIX w. i do lat 30-tych XX w., co świadczy o znaczącej roli wsi w tym czasie.

- Drozdowo

Obecnie wieś niewielka, ze śladowym układem owalnicy w północnej części. Układ wsi podlega ochronie. We wsi podlegają też ochronie:

- cmentarz ewangelicki z początków XX w. w pn. - wsch. części wsi,
- cmentarz ewangelicki, przy drodze wiejskiej, założony w poł. XIX w.,
- aleja lipowa, licząca około 70 lat, prowadząca na pół. - zach. od wsi.

- Debrzno

Gotycki gród warowny położony na północnym brzegu doliny rzeki Debrzynki do dziś stanowi przestrzenne jądro układu miejscowego. Nie do końca odbudowane po zniszczeniach wojennych Stare Miasto dużo straciło ze swego znaczenia jako usługowy ośrodek centralny, na rzecz swoich peryferii.

Strefa pełnej ochrony konserwatorskiej obejmuje Stare Miasto w granicach, które biegną od zachodu wzdłuż resztek murów obronnych ulicą Barlickiego, od południa ulicą Młyńską, od wschodu ulicą Zjednoczenia, ujmując na północy Plac Pocztowy. Mury obronne i „Wieża Czarownic” pochodzą z XIV w. Okazałym zabytkiem jest kościół z XIX w., w którym zachował się barokowy konfesjonał. Wewnątrz na uwagę zasługuje sklepienie, gotyckie okna i późnorenesansowy ołtarz. Ciekawym obiektem, typowym dla zabudowy rynkowej jest

kamieniczka przy ul. Rynek 8 (częściowo przebudowana), pochodząca z drugiej połowy XVIII w.

- Grzymisław

Wieś o charakterze ulicowym, nie postuluje się ochrony.

-- Nowe Gronowo

Wieś o układzie ulicowym i czytelnym, regularnym rozplanowaniu XIX-wiecznym. Z początków XX w. pochodzi większość zabudowań w obrębie niewielkich, regularnych zagród.

Na wyróżnienie i ochronę zasługuje:

- cmentarz ewangelicki,
- zagroda nr 1 – obora i dom budowane w cegle licowej około 1920 r., dom parterowy zamknięty dachem dwuspadowym,
- zagroda nr 36 – dom parterowy, murowany, tynkowany, zamknięty dachem dwuspadowym z około 1920 r.; obora w cegle licowej datowana - 1927 r.

- Stare Gronowo

Wieś mimo licznych zmian, zachowała w całości harmonijny wygląd, powiązanie siecią dróg samodzielnych elementów przestrzennych o odmiennych funkcjach, oraz czytelność układu tych elementów.

Wieś podlega ścisłej ochronie konserwatorskiej. Strefie ochrony podlega układ wsi, powiązanie elementów przestrzennych wsi, oraz poniżej wyszczególnione obiekty zabytkowe:

- zespół pałacowo-folwarczny złożony z :
  - pałacu – budynek zbudowany w drugiej połowie XIX w., w stylu neoklasycyżnym, murowany, tynkowany, utrzymany w rezydencjonalnym stylu, parterowy z ryzalitami w osi środkowej obu elewacji wzdłużnych i wystawkami w linii dachu,
  - parku – założony po północnej stronie pałacu,
- podwórze gospodarcze z zabudowaniami folwarku (chlewnia, obora) z lat 1900-1930,
- kolonia mieszkalna, zbudowana około 1930 roku, złożona z kilku domów,
- Kościół filialny pod wezwaniem Św. Piotra i Pawła, zbudowany w 1802 r.,
- gorzelnia, zbudowana w 1936 r.,
- cmentarz parafialny z połowy XIX w.,
- dom nr 39, murowany w cegle licowej,

- budynek Domu Kultury – murowany, kondygnacja piętra w cegle licowej, okna w ozdobnych opaskach z gzymsami, styl neorenesansowy, eklektyczny, zbudowany około 1880 r.

- Myśligoszcz

Wieś ulicowa, rozbudowująca się w kilku kierunkach. W starszej części wsi widać ślady założenia owalnicowego po południowej stronie. Tutaj widoczny łanowy, zapewne jeszcze średniowieczny podział siedliskowy, podczas gdy nowsza część wsi przy drodze do Służewa, zapewne XIX – wieczna, charakteryzuje się regularnym rozplanowaniem nowożytnym.

Wieś o harmonijnym charakterze. Nie postuluje się ścisłej ochrony układu, a jedynie staranne dowiązywanie się do charakteru wsi w przypadku nowo wznoszonych obiektów.

We wsi podlega ochronie:

- cmentarz ewangelicki, poł. XIX w.
- cmentarz przykościelny.

- Ostrze

Cmentarz przykościelny w pobliżu osady leśnej i leśniczówki.

- Prusinowo

Ścisłej ochronie podlega układ wsi założony na osi północ południe, z wyraźnym czytelnym fragmentem owalnicowym.

We wsi ochronie ponadto podlega:

- Kościół filialny pod wezwaniem Matki Boskiej Królowej Polski,
- cmentarz parafialny, XIX-wieczny, ewangelicki, w zach. części wsi przy zagrodach nr 40 i 41,
- Domy nr 19, 21, 23, 24, 25 – murowane; nr 19, 21 i 25 w cegle licowej; nr 24 i 25 neorenesansowe.

- Rozwory

Wieś mała o układzie owalnicowym, zachowanym w znacznym stopniu. Owalnicowy układ najlepiej zachowany w części północnej. Nawsie stanowi spora łąka odcięta zapewne w XIX w. zbudowaną drogą ze wsi Cierznie do PGR Główna, która podzieliła miejscowość na dwa człony.

Ścisłej ochronie podlega układ wsi oraz :

- cmentarz ewangelicki z poł. XIX w.,
- Domy nr 1, 4, 5, 6, 7, 11, 12, 15 parterowe, murowane w cegle licowej,
- Aleja prowadząca z Rozwór do Debrzna – licząca około 80 lat.

- Słupia

Wieś w układzie ulicowym, założona na osi południowy – zachód – północny - wschód. Wieś objęta jest ścisłą strefą ochrony konserwatorskiej, ochronie podlegają:

- Kościół filialny p.w. św. Michała Archanioła, w konstrukcji szkieletowej z 1736r.,
- cmentarz parafialny w zachodniej i północnej części wsi oraz cmentarz przykościelny w centrum wsi.

- Skowarnki

Zespół dworkowo - parkowy nad brzegiem Jeziora Wielkiego i Jeziora Małego w urozmaiconej konfiguracji terenu. Nieduży dwór osadzony jest w parku, na tyłach rozciąga się kilkuhektarowy park, z zatartym układem kompozycyjnym. Cały zespół powstawał sukcesywnie od około XIX w. do 1920 r.

We wsi ochronie podlega zespół folwarczny, murowany z końca XIX w. – złożony z dworu, domu mieszkalnego i zabudowań gospodarczych zbudowanym w koło XIX w. i w latach 1920.

- Stanisławka

Ochronie podlega dom mieszkalny (pozostały z zespołu dworsko – folwarcznego) zbudowany na początku XX w., parterowy, murowany w cegle licowej, zamknięty dachem dwuspadowym, wewnątrz o układzie dwutraktowym, zespolone w formie bliźniaczego budynku.

- Strzeżona

Wieś kościelna, folwark i młyn nad strugą, z zachowanymi przykładami regionalnego budownictwa drewnianego i ryglowego (szkieletowego). Jest ona proponowana do ścisłej ochrony konserwatorskiej.

Ochronie podlega:

- kościół filialny p.w. św. Wawrzyńca z 1672r. w konstrukcji szkieletowej, orientowany, z wieżą drewnianą od zachodu, jednonawowy,
- cmentarz parafialny z poł. XIX w.,
- dzwonnica drewniana z XIX w. , wolnostojąca, konstrukcja przysłupowa.

- Uniechów

Wieś o układzie widlicowym - w centralnej części wsi tworzy się trójkątny plac. Uniechów charakteryzuje się domami mieszkalnymi, zbudowanymi w większości w końcu XIX w. i na początku XX. Najczęściej są to domy murowane, o elewacjach utrzymanych w cegle licowej,

zdobione ceglanymi fryzami, zamknięte dachami dwuspadowymi, szeroko frontowe. Wieś proponowana do ścisłej ochrony konserwatorskiej.

Ochronie podlega:

- układ wsi,
- Kościół pod wezwaniem Św. Bartłomieja z lat 1894-1895, murowany, w stylu neogotyckim, jednonawowy, z wydzielonym prezbiterium,
- drewniana wieża kościoła,
- cmentarz przykościelny z XVII w.,
- dom nr 19, 21, 29, 41, 45, 47 - parterowe murowane; 22, 23, 46, 51 – parterowe drewniane.

1.5. Zagospodarowanie przestrzenne

1.5.1. Uwarunkowania ochrony środowiska naturalnego

Istotną rolę w procesie definiowania polityki ekologicznej pełni Ustawa „Prawo ochrony środowiska” z dnia 27.04.2001 r. art. 17 ust. 1. Szczególną uwagę zwraca się na zarządzanie środowiskiem oparte o systematyczne, strukturalne podejście, gdzie działania społeczne, instrumentalne i informacyjne są traktowane na równi z działaniami (projektami) technicznymi. Wynika to z faktu, że te pierwsze są konieczne dla kreowania świadomości społecznej i stworzenia solidnej struktury polityki ekologicznej. Przykładem mogą być:

- edukacja społeczeństwa i wymiana informacji,
- wykorzystanie i dalszy rozwój społecznych, prawnych i finansowych instrumentów, oddzielnie lub w kombinacji,
- zastosowanie podejścia samoregulującego do grup zadaniowych,
- aktywne poszukiwanie możliwości współpracy pomiędzy sektorem prywatnym i państwowym.

Ustawa ta określa zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów, z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju, a w szczególności:

1. Zasady ustalania:

- warunków ochrony zasobów środowiska,
- warunków wprowadzania substancji lub energii do środowiska,
- kosztów korzystania ze środowiska.

2. Udostępnienie informacji o środowisku i jego ochronie.

3. Udział społeczeństwa w postępowaniu w sprawie ochrony środowiska.

4. Obowiązki organów administracji.
5. Odpowiedzialność i sankcje.

Wytyczną polityki ekologicznej państwa są zapisy Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.:

Art. 5.

Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolność i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

Art. 74.

1. Władze publiczne prowadzą politykę zapewniającą bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom.
2. Ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych.
3. Każdy ma prawo do informacji o stanie i ochronie środowiska.

Władze publiczne wspierają działania obywateli na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska.

Art. 86.

Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa.

Polityka ekologiczna państwa realizowana jest zgodnie z następującymi zasadami:

- **zasadą zrównoważonego rozwoju**, rozumianą jako równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych, czyli integrowania zagadnień ochrony środowiska z polityką w szczególnych dziedzinach gospodarki;
- **zasadą przezroczności i wysokiego poziomu ochrony środowiska**, która przewiduje rozwiązanie pojawiających się problemów już wtedy, gdy pojawia się uzasadnione prawdopodobieństwo (po „bezpiecznej stronie”), a nie dopiero wtedy, gdy istnieje pełne tego naukowe potwierdzenie;
- **zasadą wysokiego poziomu ochrony środowiska**, która zakłada, że stosowanie zasady prewencji i przezroczności powinno być ukierunkowane na wysoki i bezpieczny dla zdrowia ludzkiego poziom ochrony środowiska;
- **zasadą integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi**, która wynika z konstytucyjnej zasady zintegrowanego rozwoju i skutkuje zasadami prewencji (w tym

ideą likwidacji zanieczyszczeń u źródła), przezorności i wysokiego poziomu ochrony środowiska ;

- **zasadą równego dostępu do środowiska przyrodniczego** traktowaną w następujących kategoriach:
  - a) sprawiedliwości międzypokoleniowej,
  - b) sprawiedliwości międzyregionalnej i międzygrupowej,
  - c) równoważenia szans pomiędzy człowiekiem a przyrodą;
- **zasadą regionalizacji**, oznaczającą przy konstruowaniu i stosowaniu narzędzi polityki ekologicznej, m.in.: rozszerzenie uprawnień dla samorządu terytorialnego i województw lub regionalizowanie ogólnokrajowych narzędzi polityki ekologicznej;
- **zasadą uspołeczniania**, realizowaną przez stworzenie instytucjonalnych, prawnych i materialnych warunków do udziału obywateli, grup społecznych i organizacji pozarządowych w procesie kształtowania modelu zrównoważonego rozwoju, przy jednoczesnym rozwoju edukacji ekologicznej, rozbudzaniu świadomości i wrażliwości ekologicznej oraz kształtowaniu nowej etyki zachowań wobec środowiska;
- **zasadą „zanieczyszczający płaci”**, oznaczającą złożenie pełnej odpowiedzialności - w tym materialnej – za skutki zanieczyszczania i stwarzania innych zagrożeń dla środowiska na sprawcę, tj. na podmioty korzystające ze środowiska;
- **zasadą prewencji**, która zakłada, że przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla środowiska powinno być podejmowane na etapie planowania i realizacji przedsięwzięć w oparciu o posiadaną wiedzę, wdrożone procedury ocen oddziaływania na środowisko oraz monitorowanie prowadzonych przedsięwzięć;
- **zasadą stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT)**, w tym najlepszych, dostępnych technologii uzasadnionych ekonomicznie (zasada BAT NEEC);
- **zasadą subsydiarności**, oznaczającą stopniowe przekazywanie części kompetencji i uprawnień decyzyjnych dotyczących ochrony środowiska na właściwy szczebel regionalny lub lokalny;
- **zasadą klauzul zabezpieczających**, umożliwiającą stosowanie w uzasadnionych przypadkach ostrzejszych środków w porównaniu z wymaganiami prawa ekologicznego;
- **zasadą skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej przedsięwzięć ochrony środowiska**, mającą zastosowanie do wyboru planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska, a następnie – w trakcie i po zakończeniu ich realizacji – do oceny osiągniętych wyników.

Podstawowym aktem prawnym porządkującym system polskiego prawa ochrony środowiska jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (DZ.U. 2001.62.627 z póź. zm.). Zadaniem ustawy jest stworzenie podstaw ochrony wszystkich elementów środowiska oraz środowiska jako całości, a także ujednoczenie wymagań i procedur. Ustawa ogólna powinna tworzyć punkt wyjścia i bazę dla całego zespołu przepisów dotyczących kwestii ochrony środowiska.

Ustawami szczególnymi regulującymi poszczególne problemy są:

- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach;
- ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych;
- ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej;
- ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne;
- ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków;
- ustawa z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody;
- ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt;
- ustawa z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie;
- ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych;
- ustawa z dnia 16 czerwca 2001 r. o rolnictwie ekologicznym;
- ustawa z dnia 29 listopada 2000 r. – Prawo atomowe;
- ustawa z dnia 22 czerwca 2001 r. o organizmach genetycznie zmodyfikowanych;
- ustawa z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych;
- ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw.

Wytyczony przez te ustawy zakres i stopień skomplikowania prawa jest wręcz nieporównywalny z sytuacją jeszcze sprzed 3 lat. Jednym z podstawowych celów wprowadzenia systemu było dostosowanie prawa polskiego do wymagań prawa wspólnotowego UE. Należy jednak podkreślić, iż zmiany w prawodawstwie były niezbędne, niezależnie od procesu przygotowań do akcesji, gdyż wymuszała je konieczność pełnej realizacji zapisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

1.5.2. Infrastruktura techniczna

a) Sieć drogowa

Podstawę sieci drogowej Gminy Debrzno stanowią: droga krajowa Nr 22 (Berlin-Kaliningrad), wojewódzka Nr 188 (Człuchów-Wałcz) oraz drogi powiatowe i gminne.

Ogółem sieć dróg publicznych wynosi: 208,012 km

W tym:

- krajowe – 12,377 km,
- wojewódzkie – 8,635 km,
- powiatowe – 94 km,
- gminne i zakładowe pozamiejskie 93 km.

Wciąż wzrastający ruch komunikacyjny zmusza do rozwoju infrastruktury przy jednoczesnym zmniejszeniu negatywnego oddziaływania transportu na środowisko. Pomimo modernizacji dróg gminnych tj. odcinka Nowe Gronowo – Służewo (droga gminna Nr 07020) i drogi gminnej Nr 07005 jako dojazdu do jeziora Gardzkiego, w dalszym ciągu konieczna jest modernizacja i podnoszenie standardów dróg krajowych przebiegających przez Gminę oraz poprawa nawierzchni ulic i dróg lokalnych. Działania takie doprowadzą do zmniejszenia negatywnego oddziaływania transportu drogowego na środowisko i zdrowie ludzi poprzez zmniejszenie emisji spalin, hałasu i możliwości uniknięcia wypadków i katastrof. Modernizacja infrastruktury drogowej przyczyni się w dużym stopniu do poprawy spójności gospodarczej, społecznej i przestrzennej oraz pozycji konkurencyjnej gminy w sferze infrastruktury technicznej i społecznej. Modernizacja nawierzchni dróg wpłynie także na poprawę wewnętrznej integracji gminy i jej dostępności z zewnątrz, co oznacza m.in. lepsze warunki prowadzenia działalności gospodarczej, skrócenia czasu dojazdu do lokalnych rynków pracy, a także łatwiejszy i bezpieczniejszy dostęp do terenów atrakcyjnych inwestycyjnie i turystycznie.

Zmniejszenie negatywnego oddziaływania emisji komunikacyjnej na środowisko można również osiągnąć poprzez usprawnienie transportu zbiorowego, co spowoduje zmniejszenie ruchu samochodów prywatnych, zwłaszcza osób dojeżdżających do pracy i szkoły.

Pomimo, iż na terenie Gminy przebiega ponadregionalny szlak rowerowy „GREENWAY- Naszyjnik Północy” konieczne jest ciągle przygotowanie tras rowerowych, miejsc parkingowych dla rowerów przy instytucjach publicznych i szkołach. Trasy rowerowe

mają służyć nie tylko turystom przyjeżdżającym z zewnątrz ale i mieszkańcom, łącząc Sołectwa z miastem oraz terenami rekreacyjnymi.

b) Telekomunikacja

Kompleksowa telefonizacja prowadzona od 1995 roku doprowadziła do rozbudowy istniejącej sieci na terenie całej Gminy, czego efektem jest dwukrotny wzrost ilości abonentów na przestrzeni ostatnich lat. Na terenie powiatu człuchowskiego są 53 stacje bazowe telefonii komórkowej, z czego 13 w Gminie Debrzno i wieże antenowe dla radiolokacji. Stacje te powstają przeważnie na nowo budowanych wieżach z przyłączeniem energetycznym; rzadko wykorzystywane są już istniejące wysokie budowle typu wieże kościelne.

Główne produkty oferowane przez Biuro Klienta TP S.A.:

- Połączenia telefoniczne: lokalne, międzymiastowe, międzynarodowe oraz z sieciami telefonii komórkowej (Idea, Era, Plus);
- Dostęp do sieci Internet z pocztą elektroniczną: POLKOM 400, TP NET, SDI, NEOSTRADA;
- Dostęp do bazy danych: Połak, Połak-T;
- Usługi dodatkowe: przekazywanie połączeń, połączenie trójstronne, ograniczanie połączeń wychodzących, limitowanie jednostek wychodzących, poczta głosowa;
- Linie specjalne: linie bezpłatne (0- 800...), ulgowa(0-801...), firmowa(0-804...) etc.;
- Połączenia satelitarne: VAT, INMARSAT;
- „sieci wewnętrzne”: VPN TP.

c) Gospodarka wodno – ściekowa

Gospodarka wodna

Miasto

Miasto Debrzno zaopatrywane jest w wodę z ujęcia głębinowego. Stan zaopatrzenia miast w wodę można uznać za zadowalający. Odnosi się to zwłaszcza do wydajności ujęć wody. Wody podziemne pierwszego poziomu na obszarze miasta, wykazują duże zróżnicowanie z uwagi na urozmaiconą rzeźbę terenu. Wody podziemne dalszych poziomów wodonośnych charakteryzują się dużą wydajnością, gdyż leżą na granicach głównych zbiorników wód podziemnych. W granicach miasta wydajność ujęć komunalnych

przemysłowych wynosi 190 m³/h. Woda ujmowana posiada ponadnormatywne wartości żelaza, manganu i mętności.

Można zatem stwierdzić, że istnieją możliwości rozwojowe miasta z uwagi za zasoby wód podziemnych.

Przyjmuje się, że na około 100% mieszkańców miasta będzie (podobnie jak ma to miejsce dotychczas) korzystało z wodociągów miejskich. Obecny jednostkowy wskaźnik zużycia wody w wielkości 197dm³ M.d jest wystarczający i pokryje zapotrzebowanie na rozwijający się drobny przemysł i rzemiosło. Woda ujmowana na terenie ujęcia wymaga wytrącenia nadmiernego żelaza, manganu i usunięcia mętności.

Modernizacji wymaga stan sieci wodociągowej niezależnie od zamierzeń rozwojowych miasta. Fragmenty wykonane z żeliwa wymagają wymiany z uwagi na zbyt małe średnice i bezwzględne dokończenie wymiany nielicznych ołowianych przyłączy. Fragmenty wykonane z azbesto-cementu również wymagają wymiany ze względów sanitarno-higienicznych i ograniczonych możliwości naprawczych.

Rozwój przestrzenny miasta będzie wymagał rozbudowy sieci wodociągowej stosownie do jego zakresu. Niezbędna będzie modernizacja stacji uzdatniania wody w celu zmniejszenia energochłonności urządzeń a zarazem zwiększenie jej sprawności..

Gmina

Większość miejscowości Gminy wyposażona jest w wodociągi.

**Tab. nr 2 Zestawienie stanu istniejącego zaopatrzenia w wodę na terenie gminy
(w układzie wsi otrębowych)**

L.p.	Miejscowość	Ilość mieszkańców	Długość sieci [km]	Zasięg obsługi	Charakterystyka ujęcia zasoby	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7
1.	Buka	81	6,4	Ujęto w Nowym Gronowie		
2.	Cierznie	235	4,7	Cała wieś	Q=75m ³ /d	Hydroformia
3.	Drozdowo	65	6,8	Ujęto w Nowym Gronowie		

4.	Grzymisław	54	5,0	Ujęto w Stanisławce	Q=99,8m ³ /d	Hydrofornia
	Gniewno	80	1,5	Ujęto w Stanisławce		
	Przypólsko	27	0,2	ALP		
	Stanisławka	155	6,1	Cała wieś		
	Bolesławowo	26	2,0	Ujęto w Debrznie		
	Smug	24	2,0	Ujęto w Debrznie		
	Strzeszyn	13	2,0	Ujęto w Debrznie		
5.	Myśligoszcz	211	4,2	Cała wieś	Q=47m ³ /d	Hydrofornia
	Służewo	5	X			
6.						
	Boboszewo	148	3,75	Cała wieś	Q=50m ³ /h	Hydrofornia
7.						
8.	Nowe Gronowo	202	9,0	Cała wieś Ujęto w Nowym Gronowie	Q=210m ³ /d	Hydrofornia
9.	Prusinowo	125	3,1	Ujęto w Rozworach	Q=5m ³ /h	
	Ostrza	22	X			
10.	Rozwory	132	9,1	Cała wieś Ujęto w Rozworach	Q=142m ³ /d	Hydrofornia
	Główna	141	0,9			
	Pędziszewo	22	X			
11.	Słupia	416	7,3	Cała wieś	Q=91,3m ³ /d	Hydrofornia
12.	Strieczona	295	7,2	Cała wieś Ujęto w Strieczonie	Q=145m ³ /d	Hydrofornia
	Buchowo	286	2,0			
	Kamień	116	2,7			
13.	Stare Gronowo	714	12,0	Cała wieś	Q=263m ³ /d	Hydrofornia
14.	Uniechów	315	6,1	Cała wieś	Q=158m ³ /d	Hydrofornia
	Pokrzywy	31	2,0	Ujęto w Uniechowie Cała wieś Ferna	Q=22m ³ /h Q=47m ³ /h	Hydrofornia Hydrofornia
	Skowarnki	168	2,5			
	Uniechówek	133	1,8			

Jak wynika z powyższych danych, stan zaopatrzenia ich w wodę można uznać za zadowalający. Osady oznaczone w kolumnie 4 symbolem „X” zaopatrywane są w wodę z ujęć indywidualnych i studni kopalnych. Ten stan można uznać za niezadowalający.

Gmina Debrzno pełni głównie funkcje rolnicze i mieszkaniowe.

Rozkład zapotrzebowania wody w tego typu gminach przedstawia się następująco:

- 90 % zużycia – gospodarstwa domowe;

- 8 % zużycia – usługi i administracja;
- 2 % zużycia – drobny przemysł i rzemiosło;

Polityka inwestycyjna

Podstawowym celem polityki inwestycyjnej powinno być zapewnienie mieszkańcom Gminy dostawy wody w ilości i jakości zapewniającej pełne zaspokojenie potrzeb i norm sanitarnych. Cel ten należałoby w równym stopniu odnieść tak do istniejącej struktury przestrzennej, jak i do przewidzianych kierunków rozwoju.

Realizacja w/w celu wymagałaby:

- modernizacji ujęć oraz stacji uzdatniania wody w celu polepszenia jakości dosyłanej wody,
- likwidacji ujęć nieefektywnych i włączenia tych miejscowości do stacji uprzednio już zmodernizowanych,
- rozbudowy wodociągu z Myśligoszczy do Służewa,
- rozbudowy wodociągu z Cierzni do Pędziszewa,
- rozbudowy wodociągu ze Stanisławki do wsi Przypólsko.

Gospodarka ściekowa

Miasto

Miasto Debrzno posiada system odprowadzania ścieków obejmujący swym zasięgiem prawie wszystkich mieszkańców. W latach 80-tych podjęto decyzję o rozdzieleniu kanalizacji na sanitarną i deszczową oraz budowie oczyszczalni ścieków. Oczyszczalnia została zrealizowana; trwa natomiast proces rozdziału kanalizacji, polegający na budowie nowych kanałów sanitarnych i zamianie istniejących ogólnospławnych na deszczowe. W chwili obecnej jest rozdzielonych około 80% kanalizacji. Miasto jest skanalizowane w ok. 97%.

Oczyszczalnia zlokalizowana jest po południowej stronie rzeki Debrzynki przy drodze do sąsiedniej gminy Lipka. W roku 2004 rozpoczęto, wspólnie z w/w Gminą, modernizację i budowę nowej oczyszczalni ścieków, która docelowo przyjmie 1370 m³/d ścieków. Oczyszczalnia biologiczna z redukcją biogenów odbierze ścieki ze wszystkich miejscowości Gmin Debrzno i Lipka.

Analiza istniejącego stanu pozwala na sformułowanie następującej diagnozy:

- stan odprowadzania ścieków i wód opadowych jest zadowalający,

- problem może stanowić odprowadzanie wód opadowych z części miasta do jeziora , które wymagają oczyszczenia.

Gmina

Na obszarze Gminy tylko w Starym Gronowie istnieje zorganizowany system odprowadzania i oczyszczania ścieków. Oczyszczalnia ścieków typu ELIOT 100 odbiera ścieki z całej zabudowy po byłym PGR oraz z ¼ części wsi.

W części jednostek osadniczych po byłych PGR-ach istnieją fragmentaryczne układy odprowadzania ścieków obejmujące obiekty produkcyjne i osiedla mieszkaniowe.

Występują one w:

- Skowarnkach- osadnik Imhoff i filtr piaskowy;
- Buchowie – szambo, ścieki dowożone do oczyszczalni w Debrznie,
- Boboszewie – szambo, ścieki dowożone do oczyszczalni w Debrznie,
- Gniewnie – szambo, ścieki dowożone do oczyszczalni w Debrznie,
- Uniechówku - osadnik Imhoffa i złożo biologiczne.

Stan odprowadzenia i oczyszczenia ścieków na terenie Gminy należy uznać za zdecydowanie niezadowalający i wymagający radykalnej poprawy ze względu na:

- konieczność stworzenia mieszkańcom odpowiednich warunków sanitarnych;
- zapewnienie ochrony wód powierzchniowych;
- zabezpieczenie przed zanieczyszczeniem wód podziemnych, zgromadzonych w zbiornikach znajdujących się na terenie gminy.

Brak kanalizacji na terenie Gminy stanowi bardzo istotne ograniczenie jej rozwoju. Odnosi się to zarówno do sytuacji sanitarnej, w jakiej znajdują się mieszkańcy, jak również do możliwości wykorzystania obszaru Gminy dla celów związanych np. z agroturystyką.

Czynnikiem pozytywnym jest znaczna ilość rzek i cieków, które mogą stanowić odbiorniki ścieków oczyszczonych.

Gmina zgodnie z koncepcją gospodarki ściekowej przygotowuje projekty kanalizacji poszczególnych wsi, które po ukończeniu budowy oczyszczalni w Debrznie wejdą do realizacji.

d) Ciepłownictwo, gazownictwo, energetyka

Aktualna sytuacja w zakresie gospodarki energetycznej

Według normy PN-82-B-02403 Gmina Debrzno leży w II strefie klimatycznej, w której temperatura dla potrzeb ogrzewania wynosi: $T_{zew} = - 18^{\circ}\text{C}$

Średnioroczna liczba stopniodni dla temperatury wewnętrznej $t_w = 20^\circ\text{C}$ wynosi 4058 std/rok. Zapotrzebowanie na energię i ciepło w Gminie ciągle wzrasta. Obecnie zapotrzebowanie ciepła dla budynków przedstawia się następująco:

- budynki mieszkalne 123 652 GJ/rok (13 401 kW); w tym: miasto 60228GJ/rok (6527 kW),
- budynki użyteczności publicznej 14 257 GJ/rok, (1545 kW); w tym: miasto 10 900 GJ/rok (1181kW),
- budynki przemysłowe, handlowe i usługowe 17 545 GJ/rok (1902 kW); w tym: miasto 15 370 GJ/rok (1666 kW).

Ogółem Gmina potrzebuje rocznie 155 454 GJ (16 848 kW) energii.

Udział poszczególnych nośników energii w bilansie ciepła w Gminie - stan obecny - przedstawia się następująco:

- energia elektryczna 7,2%,
- drewno 9,1%
- węgiel 34,6%
- zrębki drzewne 0,4%
- miał węglowy 34,4%
- olej opałowy 10,1%
- LPG 4,4%

Tab. nr 3 Bilans nośników ciepła

	Rodzaj nośnika energii	Zapotrzebowanie na nośnik energii		Ciepło zawarte w paliwie	Udział	Ciepło użyteczne
				[GJ/rok]	%	[GJ/rok]
Nośnik energii	Energia elektryczna	MWh	548	1 972	0,7%	1932
	Drewno	m ³	2 500	25 000	9,1%	17 500
	Węgiel	t	3666	95 329	34,6%	61 964
	Miał węglowy	t	500	9749	3,5 %	6 337
	Msc- miał węglowy	t	2654	53 080	19,2%	35 564
	Msc- zrębki drzewne	m ³	50	400	0,1%	268

Nośniki energii na potrzeby bytowe i produkcyjne	Msc- węglowy	t	1400	28 000	10,2%	19 040
	Olej opalowy	m ³	360	15 118	5,5%	12 851
	LPG	kg	264 000	12 144	6,4%	17 399
	Olej opalowy	m ³	300	12 600	4,6%	11 340
	Miał węglowy	t	200	3 900	1,4%	2 537
	Zrębki drzewne	m ³	100	700	0,3%	455
	Energia elektryczna	MWh	4932	17 754	6,4%	17 399
	Razem			275 745	100,0%	196 292

Prognozy zmian potrzeb ciepłych gminy do roku 2010 oraz 2020

Gmina Debrzno jest typowo rolniczą gminą. Z uwagi na walory środowiskowe i rozwój agroturystyki przewiduje się ograniczenia dotyczące m.in. lokalizacji obiektów uciążliwych, a wszelkie urządzenia techniczne takie jak kotłownie muszą spełniać wymogi ochrony środowiska. Do zaopatrzenia w ciepło danych obszarów należałoby wykorzystać lokalne nisko emisyjne źródła ciepła.

Czynniki mające wpływ na zmiany zapotrzebowania na ciepło to:

- zmiany liczby ludności gminy,
- wpływ działań termomodernizacyjnych u obecnych odbiorców,
- racjonalizacja zużycia energii,
- potrzeby nowego budownictwa.

Najlepszym kierunkiem rozwoju zaspokojenia potrzeb energetycznych będzie stopniowa eliminacja węgla i jego pochodnych na rzecz paliw o niższej emisji zanieczyszczeń np. biomasa, energia słoneczna.

Podstawowe czynniki, które wymuszają rozwój energetyki ciepłej w Debrznie, mające wpływ na udział poszczególnych nośników energii to:

- wprowadzenie zasady oszczędnego gospodarowania zasobami środowiska,
- tworzenie lokalnego systemu osłony ekologicznej,
- poprawa warunków życia mieszkańców poprzez poprawę jakości środowiska,
- modernizacja systemu zaopatrzenia w ciepło poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń oraz lepsze wykorzystanie mocy źródeł ciepła,
- zastosowanie granulatu drzewnego w kotłowniach olejowych po uprzedniej modernizacji istniejących kotłów i wymianie palników,

- pozyskanie i wykorzystanie słomy na cele energetyczne jako paliwa zarówno w kotłowniach lokalnych zasilających w ciepło budynki wielorodzinne jak i w gospodarstwach rolnych,
- wykorzystanie terenów nieużytków i gleb odłogowych do produkcji upraw energetycznych,
- wykorzystanie energii słonecznej w celu przygotowania ciepłej wody,
- wzrost zainteresowania programem zwiększenia lesistości,
- wykorzystanie pomp ciepła.

Zakładając, że w latach 2003 - 2020 liczba ludności w Gminie zwiększy się, należy przyjąć, że wzrośnie również zapotrzebowanie na ciepło.

Będzie to wynikiem zwiększenia budownictwa mieszkaniowego, jedno i wielorodzinnego. Wraz ze wzrostem powierzchni mieszkalnej, zwiększy się powierzchnia usługowa, natomiast nie przewiduje się zwiększenia powierzchni użyteczności publicznej.

W „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Debrzno” założono, że największy rozwój mieszkalnictwa oraz usług i powierzchni użyteczności publicznej osiągną miejscowości: Strieczona, Słupia, Nowe Gronowo, Stare Gronowo, Cierznie.

Program gazyfikacji

W Mieście i Gminie Debrzno nie istnieje sieć gazowa. Powszechnie stosowany jest gaz płynny LPG przede wszystkim na cele bytowe. Gazyfikacja Gminy i lokalizacja potencjalnych odbiorców wymaga zaprojektowania i wybudowania gazociągu wysokiego ciśnienia o długości 12,6 km od istniejącego gazociągu w miejscowości Głędowo k/Człuchowa. W planie zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego stwierdza się, że istnieją możliwości gazyfikacji wynikające z przebiegu i przepustowości istniejących gazociągów.

W związku z powyższym zakłada się, że w roku 2020 w Debrznie gazem będą zasilane kotłownie: centralna, osiedlowa i duże zakłady. Zużycie gazu ziemnego dla potrzeb Gminy wyniesie 2 361 000 m³.

Na terenie Gminy znajdują się dwie elektrownie wodne o mocy 10 kW każda; jedna w Buszkowie, druga w trakcie realizacji w miejscowości Nierybie.

W Gminie istnieje możliwość wykorzystania w przyszłości energii wiatrowej i słonecznej.

Miasto zasilane jest w energię elektryczną z jednego punktu zasilania, który mieści się na ulicy Ogrodowej; natomiast Gmina zasilana jest z dwóch GPZ: z Czarnego i Człuchowa.

Średnie zużycie energii elektrycznej wynosi:

- w mieście 249 546 kWh/ m-c
- w gminie 207 096 kWh/ m-c.

Nie przewiduje się wzrostu zapotrzebowania na duże moce w energię elektryczną.

Szczegółowy plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe znajduje się w Urzędzie Miasta i Gminy Debrzno.

e) Odpady

Odpady w Gminie można podzielić na dwie grupy. Pierwsza to odpady komunalne, w których skład wchodzi:

- odpady biodegradowalne,
- odpady wielkogabarytowe,
- odpady budowlano-remontowe.

Druga grupa to odpady powstające w sektorze gospodarczym:

- odpady niebezpieczne,
- odpady inne niż niebezpieczne.

Odpady komunalne

Odpady komunalne to odpady powstające w gospodarstwach domowych, a także odpady nie zawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych. Wytwórcami odpadów komunalnych są także: obiekty handlowo-usługowe, restauracje, stołówki, punkty gastronomiczne, instytucje i urzędy, ulice, parki, cmentarze i inne obiekty infrastruktury komunalnej.

W Gminie rocznie jest wytwarzanych 1235,3 t odpadów komunalnych. Na jednego mieszkańca przypada 120 kg.

Odpady z oczyszczalni ścieków

Oczyszczalnia ścieków, zlokalizowana w Debrznie Wsi, w wyniku prowadzonego procesu oczyszczania wytwarza 121,26 Mg osadów ściekowych, w tym ok. 11,88 Mg piasku i ok. 6,37 Mg skratek. Masa wytworzonego piasku i skratek unieszkodliwiana jest na składowisku w Grzymisławiu. Z ogólnej masy osadów ściekowych całość wytwarzanych osadów wykorzystywana jest do ulepszenia gleb w rolnictwie.

Odpady ulegające biodegradacji

Przez pojęcie odpady ulegające biodegradacji rozumie się odpady, które ulegają rozkładowi przy udziale mikroorganizmów. Należą do nich:

- odpady kuchenne,
- odpady zielone,
- papier nieopakowaniowy,
- odpady z opakowań papierowych.

Gmina Debrzno ma charakter rolniczy, dlatego też większość odpadów zagospodarowywana jest we własnym zakresie (przydomowe kompostniki).

Odpady budowlano-remontowe

Powstawanie odpadów budowlanych związane jest z działalnością podmiotów gospodarczych o charakterze budowlanym, jak również z prowadzeniem drobnych remontów w gospodarstwach domowych. Na terenie Gminy powstaje rocznie ok. 3250 Mg odpadów budowlanych. Odpady te wykorzystywane są do utwardzania i niwelacji dróg gruntowych. Niewielka część odpadów budowlanych przyjmowana jest na składowisko odpadów jako przesyłka warstw odpadów komunalnych.

Odpady wielkogabarytowe

W ostatnich latach coraz bardziej liczną grupą odpadów wielkogabarytowych stały się wraki samochodów oraz maszyny rolnicze. Składają się z wielu elementów i zawierają szereg substancji, z których część to odpady niebezpieczne (oleje, płyny hamulcowe, akumulatory itp.). Zdecydowaną większość stanowią metale i tworzywa sztuczne nadające się do recyklingu.

Zbieranie, odzysk i wywóz odpadów

Zbiórką i wywozem odpadów z terenu Gminy zajmują się następujące podmioty:

- Altvater – Piła sp. z o.o., ul. Łączna 4,
- Zakład Usług Komunalnych – Teresa Wodniak, ul. Wojska Polskiego 21, Debrzno.

Odpady wywozzone są na składowisko odpadów komunalnych w Grzymiśławiu.

Przez odzysk odpadów rozumie się wszelkie działania polegające na wykorzystaniu odpadów w całości lub w części, lub prowadzące do odzyskania z odpadów substancji, materiałów lub energii i ich wykorzystania. Na terenie Gminy w 2000 roku wprowadzono system selektywnego zbierania odpadów. Władze Gminy zakupiły oraz oddały w dzierżawę właścicielom nieruchomości 650 pojemników na odpady komunalne oraz

rozstawiły na terenie miasta 50 pojemników na odpady z tworzyw sztucznych i 56 pojemników do zbiórki odpadów szklanych.

Unieszkodliwianie odpadów

Pod pojęciem unieszkodliwianie odpadów rozumie się poddanie odpadów procesom przekształceń biologicznych, fizycznych lub chemicznych w celu doprowadzenia ich do stanu, który nie stwarza zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi lub dla środowiska. Odpady z Gminy unieszkodliwiane są poprzez składowanie na składowisku odpadów komunalnych w Grzymistawiu, w uszczelnionej niecce o powierzchni 1 ha. Przewidywany okres eksploatacji składowiska w Grzymistawiu szacowany jest na ok. 20 lat. Z całego strumienia odpadów dostarczanych na składowisko na bieżąco wydzielane są odpady do ponownego wykorzystania lub przetworzenia (szkło, papier, tworzywa sztuczne, metale, drewno). Właścicielem składowiska jest Gmina Debrzno.

Odpady przemysłowe

Odpady z działalności gospodarczej

Odpady przemysłowe występujące na terenie Gminy Debrzno to głównie odpady charakterystyczne dla rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego oraz energetyki ciepłej. W roku 2003 wytworzono w Gminie ok. 1200 ton odpadów uciążliwych dla środowiska, z czego gospodarczo wykorzystano 85%. Gospodarczo wykorzystuje się głównie żużel, odpadową tkanę zwierzęcą i wywar gorzelniany.

Odpady niebezpieczne

Odpady niebezpieczne powstają w sferze komunalnej, jak również wytwarzane są w efekcie funkcjonowania podmiotów gospodarczych. Spośród działających podmiotów gospodarczych 51 posiada zezwolenia Starosty Powiatowego w Człuchowie na wytwarzanie odpadów niebezpiecznych oraz 5 wydanych przez Wojewodę Pomorskiego. Do odpadów niebezpiecznych zaliczane są przede wszystkim: nie oczyszczone odcieki ze składowisk, odpady ropopochodne, przepracowane oleje smarowe, zużyte akumulatory oraz lampy fluorescencyjne.

Na terenie gminy nie prowadzi się w sposób systemowy zbiórki odpadów niebezpiecznych wytwarzanych przez mieszkańców.

Odpady niebezpieczne w całości zbierane i transportowane są w specjalistyczny sposób bezpieczny dla środowiska oraz zdrowia ludzi i unieszkodliwiane poza terenem Gminy.

Na terenie Gminy nie znajduje się żadna instalacja do unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych.

1.5.3. Własność nieruchomości

Większość nieruchomości na terenie Gminy jest w posiadaniu osób fizycznych, dotyczy to powierzchni gruntów rolnych, terenów przemysłowych i zabudowy mieszkaniowej. Własność komunalna to obszar 503,41 ha w tym:

- grunty przekazane w użytkowanie wieczyste, m.in.: osobom fizycznym, spółdzielniom mieszkaniowym, Zakładowi Energetycznemu, oraz Bankowi o powierzchni 22,73 ha,
- grunty przekazane w trwałą zarząd jednostkom organizacyjnym nie posiadającym osobowości prawnej o powierzchni ogólnej 33,93 ha,
- grunty będące w zasobie gruntów komunalnych, w tym wydzierzawione na cele rolnicze i nierolnicze o łącznej powierzchni 107,18 ha,
- grunty zajęte pod drogi o powierzchni 261,81 ha,
- grunty o użyteczności publicznej nie ujęte w w/w pozycjach takie jak: ogrody działkowe, cmentarze komunalne, wysypiska śmieci, place i tereny zielone, lasy, zadrzewienia i krzewy o łącznej powierzchni 77,76 ha.

Gmina posiada również grunty własne, położone w granicach administracyjnych gminy Lipka o powierzchni 1,00 ha.

Komunalne zasoby mieszkaniowe to 95 budynków mieszkalnych, z tego 64 budynki stanowią w całości własność gminy, a 31 budynków mieszkalnych stanowi tzw. Wspólnoty Mieszkaniowe.

W budynkach znajduje się 579 lokali własnościowych oraz 25 lokali użytkowych, w tym 13 sprzedanych. Gmina jest właścicielem 50 budynków niemieszkalnych.

Grunty będące w posiadaniu osób fizycznych, wchodzące w skład gospodarstw rolnych, to 7.652 ha (miasto i gmina); natomiast nie wchodzące w skład gospodarstw rolnych - to 155 ha.

1.5.4. Identyfikacja problemów

- Nie zadawalający stan infrastruktury technicznej w zakresie ochrony środowiska;
- Niewydolność głównych tras i zły stan dróg;
- Brak sieci gazowej na terenie Gminy,
- Wzrost zadań Gminy niedostosowanych do posiadanych środków finansowych.

2. Gospodarka

2.1. Struktura podstawowych branż na terenie gminy, powiatu / trendy

Na terenie Miasta i Gminy Debrzno działa 520 podmiotów gospodarczych, z czego w sektorze prywatnym 514, a w sektorze publicznym 6 (są to Sp. z o.o., S.A.).

Dominującą przewagę stanowi handel i gastronomia.

Charakter rolniczy Gminy w najbliższym okresie nie ulegnie zasadniczym zmianom. Nie przewiduje się zatem znacznych zmian w wielkości produkcji rolniczej zarówno roślinnej, jak i zwierzęcej. Zmniejszy się liczba małych gospodarstw rolnych produkujących na rynek lokalny.

Przemysł przetwórczy nie ulegnie zasadniczym zmianom, dominować będzie przetwórstwo mięsne wynikające z aktualnego potencjału technicznego oraz zaplecza surowcowego Gminy.

Drugim zasadniczym kierunkiem przetwórstwa będzie nadal przetwórstwo drewna, wykorzystujące miejscowe surowce.

Niezwykle urozmaicona rzeźba terenu, liczne jeziora, doliny rzek oraz lasy o bogatym drzewostanie przyczynią się do rozwoju gospodarki turystycznej. Turystyka, rolnictwo, przetwórstwo rolno-spożywcze, drzewne oraz handel to główne kierunki rozwoju.

Samorząd stwarza dogodne warunki dla małych i średnich przedsiębiorstw, szczególnie tworzących nowe miejsca pracy.

Atrakcyjną ofertą na terenie Gminy jest obszar inwestycyjny Zielonego Parku Przemysłowego w miejscowości Cierznie o powierzchni 56,63 ha. Teren podzielono na 41 jednostek funkcyjnych. Na obszarze 9,8736 ha ZPP utworzono „Kompleks Debrzno” Słupskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Działania Gminy w zakresie przedsiębiorczości prowadzi Ośrodek / Inkubator Przedsiębiorczości w Debrznie.

Dowodem sprzyjającego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości są dobrze prosperujące firmy (m.in.: Zakład Masarski Irena i Andrzej Nadobni – producent żywności mięsnej, Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „DREWTLIX-MEBLE” – producent mebli, Przedsiębiorstwo „DORADO S.A.” – zajmujące się przerobem ropy naftowej oraz dystrybucją produktów ropopochodnych), a także zakłady z kapitałem zagranicznym (m.in.: Przedsiębiorstwo Rolne POLDANOR S.A. w Przechlewie - producent żywca wieprzowego, Przedsiębiorstwo Produkcji Zwierzęcej Przybkowo Sp. z o.o. - producent żywca wieprzowego, Zakład Rolno-Przemysłowy Sp. z o.o. Bukowo – zajmujący się produkcją roślinną i zwierzęcą).

Rozwój turystyki i przemysłu skutkować będzie rozwojem sfery usług materialnych związanych z budownictwem zarówno w zakresie budownictwa nowego, jak i w zakresie prac remontowych i modernizacyjnych, usług transportowych oraz całym szeregiem usług niematerialnych z obsługą przedsiębiorstw i ludności.

Zatrudnienie w Gminie Debrzno

Dla 5 078 osób na terenie Gminy Debrzno praca stanowi źródło utrzymania, z tego 2975 osób to mieszkańcy miasta, a 2103 - obszarów wiejskich.

W rolnictwie zatrudnionych jest 478 osób, w tym 66 z terenu miasta i 412 z obszarów wiejskich.

514 osób fizycznych prowadzi własną działalność gospodarczą z czego:

- handlem i gastronomią zajmuje się - 181 osób,
- działalnością produkcyjno – usługową - 56 osób,
- budownictwem i transportem - 80 osób,
- produkcją - 32 osoby,
- inną działalnością - 165 osób.

2.2. Rolnictwo

Gmina Debrzno to przede wszystkim teren produkcji rolniczej. Użytki rolne zajmują 14.807 ha, co stanowi 66,1% powierzchni gminy. Gleby wykazują zróżnicowaną przydatność rolniczą. Najwięcej gleb to kompleksy: żytnej bardzo dobrej i żytnej dobrej (60 %). Na terenie gminy istnieje 593 gospodarstw, w tym 6 dzierżawionych. Średnia wielkość jednego gospodarstwa wynosi 24,97 ha. Mocną stroną Gminy są gospodarstwa rolne o dużej i średniej wielkości na dobrym poziomie produkcji towarowej. Natomiast jej słabą stroną jest brak przetwórstwa rolno-spożywczego i zorganizowanych rynków zbytu dla płodów rolnych, a także słabo rozwinięta infrastruktura techniczna na terenach wiejskich.

W Gminie funkcjonują przechowalnie ziemniaków (baza GS Debrzno i lotnisko) oraz 2 młyny: zbożowy i żarnowy, które mają wydajność 12 i 2 ton na dobę i służą do przemiału zbóż konsumpcyjnych, a także niewielkiej ilości zbóż z gospodarstw ekologicznych.

W nasiona, środki ochrony roślin i paliwo zaopatrują rolników następujące firmy: G.S. Debrzno, Agromix Debrzno, dwie stacje paliw, Gospodarstwo Nasienne Pana Zbigniewa

Kaszuby w Debrznie, Zrzeszenie „Rola” Interrol CN Człuchów oraz liczne - zlokalizowane na wsiach - dilerskie punkty sprzedaży pasz, nawozów, gazu.

Na terenie Gminy usługi w zakresie lecznictwa zwierząt, inseminacji, remontu maszyn rolniczych, budownictwa, ślusarstwa i transportu są na poziomie zadowalającym. Natomiast usługi z zakresu agrotechniki, atestacji opryskiwaczy i obsługi ruchu turystycznego wymagają rozwoju. W Gminie nie ma szkoły rolniczej; młodzież kształci się w Zespole Szkół Agrobiznesu w Człuchowie.

Tab. nr 4 Struktura użytkowania gruntów i struktura użytków rolnych w Gminie

Rodzaj użytku	Powierzchnia w ha	Struktura użytków rolnych	Struktura użytkowania gruntów
Grunty orne	13281	89,7%	59,2%
- w tym ugorowane	450	3,0%	0,0%
Łąki	729	4,9%	3,3%
Pastwiska	466	3,1%	2,1%
Sady i ogrody	331	2,2%	1,5%
Plantacje wieloletnie	-	-	-
Razem użytki rolne	14807	100%	66,1%
Lasy i parki	5720	-	25,5%
Stawy	-	-	-
Drogi i powierzchnia pod zabudowaniami	1308	-	5,8%
Grunty pod wodami	184	-	0,8%
Nie użytki	398	-	1,8%
Razem grupy nie użytkowane rolniczo	7610	-	33,9%
Ogólna powierzchnia	22417	-	100%

Tab. nr 5 Kierunki produkcji towarowej brutto w Gminie Debrzno

Lp	Kierunek produkcji	Jednostka	Ilość	Współczynnik przeliczeniowy na jednostkę zbożową	Ilość w jednostkach zbożowych	Udział procentowy
1.	Produkcja mleka	tys. l.	2010	9	18090	3%
2.	Produkcja żywca wołowego	t	275	60	16500	2%
3.	Produkcja żywca wieprzowego	t	8100	55	445500	67%
4.	Produkcja drobiarska	-	-	-	2500	0%
	- jaja	tys. szt.	1000	2,5	2500	0%
	- drób rzeźny	t	-	60	0	0%
5.	Produkcja zbóż	t	11500	10	115000	17%
6.	Produkcja ziemniaków	t	10000	2,5	25000	4%
7.	Produkcja buraków cukrowych	t	-	2,5	0	0%
8.	Produkcja rzepaku	t	1200	20	24000	4%
9.	Produkcja strączkowych	t	-	12	0	0%
10.	Produkcja owoców	t	3100	3,8	11780	2%
11.	Produkcja warzyw	t	1300	1,5	1950	0%
12.	Produkcja miodu	dt	90	10	900	0%
13.	Produkcja ryb	t	-	60	0	0%
14.	Produkcja ovczarska	0,00	0	0	220	0%
	- mięso	t	3	60	180	0%
	- wełna	dt	1	40	40	0%
15.	Inne	-	-	-	0	0%
16.	Razem	-	-	-	661440,00	100%

Tab. nr 6 Źródła utrzymania rolników indywidualnych w Gminie Debrzno

Wyszczególnienie	Ogółem	Wiek produkcyjny mobilny	Wiek produkcyjny nie mobilny	Wiek poprodukcyjny
Praca we własnym gospodarstwie	433	248	172	13
Praca najemna	77	56	20	1
Pozarolnicza działalność gospodarcza	6	4	2	-
Nie zarobkowe źródło utrzymania	77	18	33	26

Wiek produkcyjny mobilny – osoby w wieku 18-44 lata.

Wiek produkcyjny nie mobilny – mężczyźni w wieku 45-64, kobiety w wieku 45-59 lat.

Wiek poprodukcyjny – mężczyźni w wieku 65 lat i powyżej, kobiety - 60 lat i powyżej.

Głównymi problemami rolnictwa w Gminie Debrzno są: niska opłacalność produkcji roślinnej i zwierzęcej, niedoinwestowanie gospodarstw rolnych, niska wydajność jednostkowa produkcji roślinnej i zwierzęcej, niedostosowanie wielkości i jakości produkcji do wymogów odbiorców, a także problemy z jakością produktów rolnych.

2.3. Identyfikacja problemów

- niestabilna polityka fiskalna i prawna państwa,
- brak skutecznego programu walki z bezrobociem,
- wzrastające ubożenie społeczeństwa,
- brak zorganizowanego rynku rolnego,
- słaba kondycja ekonomiczna gospodarstw rolnych i ich niedoinwestowanie,
- wzrost konkurencji dla rolników w związku z wstąpieniem do Unii Europejskiej,
- słaba dostępność pozyskiwania środków finansowych z budżetu państwa i UE,
- brak przetwórstwa rolno – spożywczego,
- szczupłe środki finansowe samorządu i ludności,
- potrzeba organizacji grup marketingowych i producenckich.

3. Sfera społeczna

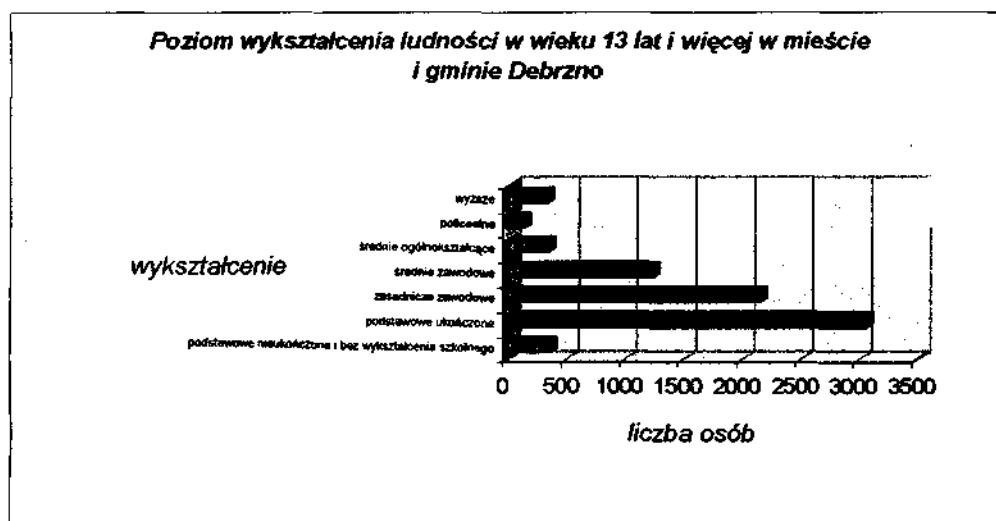
3.1. Sytuacja demograficzna i społeczna terenu w tym wielkość populacji, jej wiek, poziom wykształcenia i jego specyfika, wielkość populacji w wieku produkcyjnym oraz poziom bezrobocia.

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 r. w Gminie Debrzno w wieku produkcyjnym jest 5 589 osób, w tym 2 905 mężczyzn i 2 684 kobiety, w wieku przedprodukcyjnym jest 2 712 osób, w tym 1 373 mężczyzn i 1 339 kobiet. W/w dane nie uwzględniają osób o nieustalonym wieku.

Poziom wykształcenia ludności w wieku 13 lat i więcej kształtuje się następująco:

- wyższe 329 osób
- policealne 127 osób
- średnie 1 574 osoby
  - zawodowe 1 238 osób
  - ogólnokształcące 336 osób
- zasadnicze zawodowe 2 143 osób
- podstawowe ukończone, 3 050 osób
- nieukończone i bez wykształcenia szkolnego 350 osób

Rys. nr 2 Poziom wykształcenia ludności w wieku 13 lat i więcej w mieście i gminie Debrzno

1 250 osób to osoby niepełnosprawne, w tym: 594 mężczyzn i 656 kobiet. Poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych przedstawia się następująco:

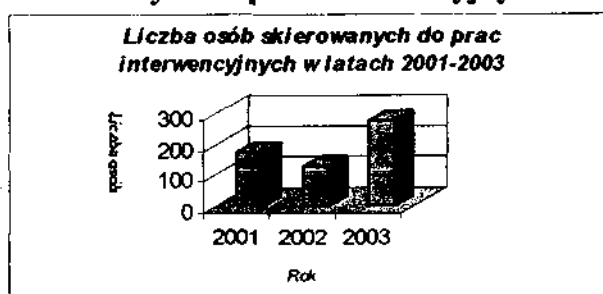
- wyższe 23 osoby
- policealne 11 osób
- średnie 142 osoby

- zawodowe   104 osoby
- ogólnokształcące   38 osób
- zasadnicze zawodowe   230 osób
- podstawowe ukończone   629 osób
- podstawowe nieukończone
- i bez wykształcenia szkolnego   115 osób

Na dzień 29.02.2004 r. Gmina Debrzno liczyła 1557 osób bezrobotnych, z czego 705 - pochodzi z terenów wiejskich, a 852 - z miasta (łącznie ok. 33,8%). Z prawem do zasiłku było 313 osób, z czego 98 kobiet.

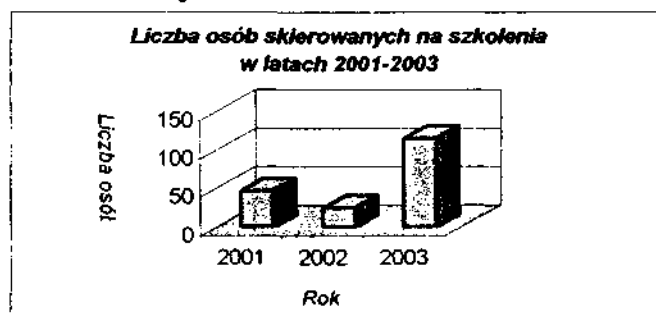
Powiatowy Urząd Pracy i władze Gminy starają się przeciwdziałać tak wysokiemu bezrobociu. Prace interwencyjne w 2001 roku podjęły 174 osoby, w 2002 roku - 126, a w 2003 roku - 277.

Rys. nr 3 Liczba osób skierowanych do prac interwencyjnych w latach 2001-2003

Organizowane były także roboty publiczne, do których skierowano: w 2001r. - 46 osób, w 2002 r. - 24 osoby, w 2003r. - 115 osób. W tej formie aktywizowani byli bezrobotni uczestniczący w programach „GRYF”, „Wracam do pracy”. Były to programy głównie przeznaczone dla osób długotrwale bezrobotnych i byłych pracowników PGR.

Rys. nr 4 Liczba osób skierowanych na szkolenia w latach 2001-2003

W szkoleniach wzięło udział: w 2002 r. 103 osoby, w 2003 r. 117 osób. Przedmiotem szkoleń było nabycie nowych kwalifikacji i umiejętności, w tym m.in.: operatora maszyn i urządzeń drogowych i magazynowych, obsługa ruchu turystycznego, sprzedawca – handlowiec, minimum sanitarne, księgowości komputerowej, obróbki drewna, operatora pilarek, prac remontowych w budownictwie.

W 2001 r. 1 osoba bezrobotna skorzystała z pożyczki z Urzędu Pracy na rozpoczęcie działalności gospodarczej, a w 2003 r. z pożyczki skorzystał 1 zakład pracy na utworzenie miejsca pracy.

Osoby bezrobotne zamierzające podjąć działalność gospodarczą oraz małe i średnie przedsiębiorstwa z terenu Miasta i Gminy Debrzno korzystają z takich form wsparcia, jak: usługi doradczo – informacyjne PKD, szkolenia i kursy, mikropożyczki Fundacji Wspomagania Wsi, Kanadyjski Fundusz Pożyczkowy, Fundusz Poręczeń Kredytowych. Organizowane one są przez Stowarzyszenie "Na Rzecz Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno" i prowadzone w Ośrodku / Inkubatorze Przedsiębiorczości w Debrznie.

W 2003 r. odnotowano wielokierunkowe działania zmierzające do aktywizacji zawodowej absolwentów, w mieście i gminie Debrzno zaktywizowano ogółem 92 osoby, z czego:

- 21 osób podczas szkoleń,
- 35 osób podczas staży zawodowych,
- 17 poprzez umowy absolwenckie,
- 11 poprzez prace społeczno – użyteczne,
- 3 poprzez roboty publiczne,
- 5 poprzez roboty publiczne.

Ponadto w programie „Pierwsza praca” udział wzięło 112 absolwentów, z czego: 22 osoby w szkoleniach, 35 osób w stażach zawodowych, 17 osób w ramach porozumienia absolwenckiego, 11 osób w pracach społeczno – użytecznych, 12 osób w pracach interwencyjnych, a 15 w robotach publicznych.

3.2. Warunki i jakość życia mieszkańców w tym poziom bezpieczeństwa

Analizując źródła utrzymania się ludności w Gminie (wg danych z Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 r.) na 5 078 osób, 2 320 utrzymuje się z pracy, w tym z pracy najemnej - 1 698, a z pracy na własny rachunek – 622, w tym w swoim gospodarstwie rolnym - 478;

2 758 osób utrzymuje się z pozostałych źródeł, w tym 1 095 - z emerytur a 773 - z rent.
4 258 osób pozostaje na utrzymaniu innych.

Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym to 3,17. Przepiętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosi 67,7 m², a przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę wynosi 19,7 m².

Na 2 768 mieszkań w gminie, 2 443 mieszkań wyposażonych jest w łazienkę, 1 676 posiada ciepłą bieżącą wodę.

Warunki i jakość życia mieszkańców Gminy Debrzno są wypadkową poziomu rozwoju gospodarczego, infrastruktury technicznej i społecznej oraz bezpieczeństwa publicznego.

Poziom bezpieczeństwa w Gminie w 2003 roku według danych Posterunku Policji w Debrznie uległ poprawie. Konsekwentnie obniża się skala przestępczości, odnotowano wzrost poziomu wykrywalności.

Oceniając pracę Policji w Gminie, należy odnieść się do danych statystycznych. W roku 2003 Posterunek Policji w Debrznie odnotował wykrywalność ogólną przestępstw na poziomie 79,6 %, co daje wysoką lokatę w porównaniu z innymi posterunkami w powiecie człuchowskim.

Głównym celem jaki Posterunek Policji w Debrznie postawił sobie w 2003 roku była realizacja zadań wynikających z programu „Bezpieczny Powiat”. Założono do zrealizowania następujące cele i zadania z niego wynikające:

1. Ograniczenie przestępczości kryminalnej w gminie Debrzno w szczególności poprzez:
  - ukierunkowanie działań prewencyjnych na przeciwdziałanie kradzieży samochodów;
  - ograniczenie liczby kradzieży z włamaniami do obiektów handlowych i samochodów;
  - prowadzenie działań z zakresu prewencji kryminalnej;
2. Zwiększenie ilości zatrzymań sprawców na gorącym uczynku lub w bezpośrednim pościgu poprzez:
  - częste zmiany dyslokacji służby w obchodach;
  - zwiększenie ilości patroli w obchodach;
3. Poprawa bezpieczeństwa uczestników w ruchu drogowym poprzez:
  - represjonowanie kierowców pojazdów dopuszczających się wykroczeń;
  - ograniczenie liczby wypadków drogowych;
  - poszerzenie wiedzy społeczeństwa z zakresu ruchu drogowego;

4. Zwiększenie ilości ujawnionych wykroczeń porządkowych poprzez:

- zwiększenie ilości patroli w obchodach poprzez dzielnicowych;
- zwiększenie czasu pobytu dzielnicowych w rejonach służbowych;

5. Rozszerzenie działań z zakresu prewencji kryminalnej skierowanych do nieletnich:

- nawiązanie szerszej współpracy z organizacjami, samorządami i instytucjami celem zdobywania środków na realizację programów prewencyjnych;
- zwiększenie ilości prowadzonych zajęć, pogadań poprzez dzielnicowych.

W wyniku w/w działań w 2003 roku odnotowano tylko 3 wypadki drogowe oraz spadek kolizji drogowych.

Działania Policji w zakresie prewencji kryminalnej skierowane zostały na młodzież do 20 lat i dzieci ze szkół i przedszkoli. W tym celu opracowane zostały specjalne programy prewencyjne dopasowane do każdej grupy wiekowej, m.in. realizowane były takie programy jak „Policjant przyjaciel dziecka”, „Obcy – niebezpieczny. Potrafię mówić nie”, „Baw się bezpiecznie”, „Jak bezpiecznie spędzić ferie zimowe”, „Przygotowujemy się do bezpiecznego spędzania wakacji”, „Szkoła wolna od narkotyków”, „Nieletni, demoralizacja i konsekwencje prawne”.

Po wprowadzeniu częstych zmian dyslokacji służby w obchodach przez dzielnicowych na rzecz zwiększenia czasu pobytu w rejonie służbowym zmianie uległa polityka represyjna karania mandatami karnymi. Wynikiem tych przedsięwzięć jest zwiększenie ilości mandatów porządkowych nakładanych przez funkcjonariuszy.

Istotnym problemem Policji w Debrznie jest brak środków transportu. Obecnie Posterunek Policji w Debrznie dysponuje 1 pojazdem służbowym.

Posterunek Policji w Debrznie w celu zapewnienia bezpieczeństwa w Gminie planuje w 2004 roku następujące zadania i cele:

1. Zwiększenie ilości ujawnionych przestępstw związanych z handlem i produkcją narkotyków poprzez:

- pogłębienie współpracy z młodzieżą i pedagogami szkolnymi;
- szersze rozpoznanie środowiska narkomanów i dilerów;
- prowadzenie działań operacyjno rozpoznawczych na terenie dyskotek, lokali gastronomicznych, szkół itp.;

2. Celem obniżenia dotychczasowego poziomu zagrożenia przestępczością objętą programem „Bezpieczny Powiat” sekcja prewencji Posterunku Policji w Debrznie proponuje następujące działania:

- szczegółowo omawiać przypadki włamań do samochodów podczas odpraw do służby i zlecać zadania pod kątem zapobiegania kradzieżom mienia i włamaniom, zatrzymywania sprawców na gorącym uczynku poprzez przeprowadzanie krótkotrwałych obserwacji miejsc zagrożonych i parkingów, kontrolowanie ich w sposób nie schematyczny;
- ujawnić miejsca zagrożone, a w szczególności parkingi samochodowe i miejsca postoju pojazdów, gdzie jest uszkodzone oświetlenie i występować do właściwych instytucji o zmianę tego stanu rzeczy;
- dzielnicowi podczas spotkań ze społeczeństwem informują o sposobach działania sprawców włamań do samochodów i kradzieży oraz będą inicjować wśród mieszkańców metody przeciwdziałania przestępczości;
- zwiększyć ilość służb obchodowych w godzinach popołudniowych i wieczorowo – nocnych;
- wspólnie z funkcjonariuszami Komendy Powiatowej Policji w Człuchowie organizować działania blokadowo – kontrolne w miejscach zagrożonych przestępczością i na drogach dojazdowych, z których korzystają przestępcy o różnych porach dnia i nocy;
- w celu ograniczenia ilości kradzieży mienia i innych przestępstw i wykroczeń wzmóc legitymowanie osób przebywających w grupach na klatkach schodowych, w lokalach gastronomicznych, przystanku PKS, sklepach monopolowych, sklepie nocnym, dyskotekach;
- dzielnicowym zlecać zadania doraźnego legitymowania osób przenoszących ładunki, kontrolowania osób poruszających się rowerami i sprawdzać legalności ich posiadania.

3. Policjantów, którzy z własnej inicjatywy dokonali zatrzymania sprawcy przestępstwa na gorącym uczynku bądź zapobiegli dokonaniu przestępstwa przedstawiać do wyróżnienia oraz stawiać za przykład do naśladowania przez innych policjantów.

4. Celem dalszej poprawy efektywności służby przez przełożonych wszystkich szczebli niezbędne jest sprawowanie właściwego nadzoru poprzez:

- właściwe zadaniowanie i ukierunkowywanie policjantów pełniących służbę;

- egzekwowanie wykonywania zadań i poleceń służbowych;
- właściwe rozliczanie i bieżącą ocenę podległych sobie policjantów;
- zwiększenie odpowiedzialności policjantów służb dzielnicowych za powierzony rejon służbowy;
- każdorazowo należy sprawdzać, czy można było przeciwdziałać ich zaistnieniu, natomiast jeśli już czyn popełniono to, co uczyniono w kierunku zatrzymania sprawcy i odzyskania skradzionego mienia;
- jednocześnie dokumentować fakt kontroli oraz rozliczenia skradzionego mienia.

Pozytywnie ocenia się współpracę i dużą aktywność samorządu lokalnego w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa w Gminie.

3.3. Określenie grup społecznych wymagających wsparcia

Podstawowym celem polityki społeczno – gospodarczej jest zapewnienie wzrostu dobrobytu rodzin, umocnienie ich samodzielności materialnej oraz poczucia bezpieczeństwa (zapewniającego realizację zasady sprawiedliwości społecznej i bezpieczeństwa ekonomicznego).

W Gminie Debrzno następuje stopniowe przełamywanie regresu społecznego i gospodarczego, choć nadal panuje w niej duże bezrobocie, wynoszące ok. 33,8 %.

Skutkiem tego jest niestety zubożenie mieszkańców. Ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby wykluczone z rynku pracy na skutek bezrobocia czy wykonujące niskopłatną pracę. Inne grupy społeczne, które także potrzebują wsparcia to:

- rolnicy,
- emeryci i renciści,
- osoby niepełnosprawne,
- rodziny patologiczne,
- małe i początkujące przedsiębiorstwa,
- dzieci i młodzież.

Władze podejmują działania zmierzające do przeciwdziałania zjawiskom marginalizacji tych grup społecznych. Pożądane kierunki przekształceń jako główne sposoby ograniczenia bezrobocia na całym obszarze to:

- tworzenie nowych miejsc pracy,
- zapobieganie spadkom liczby miejsc pracy, czyli utrwalanie bazy ekonomicznej.

Dla zmniejszenia bezrobocia zarówno w głównych jednostkach osadniczych, jak i w jego otoczeniu, władze Gminy starają się pozyskiwać inwestycje zewnętrzne. Szansę upatruje się również w kreowaniu produktu i rynku zbytu na tym obszarze. Podstawowe możliwości rozwoju stanowiąć będzie drobne przetwórstwo rolne i obsługa rolnictwa.

Działania zmierzające do poprawy sytuacji rodzin z osobami niepełnosprawnymi koncentrują się na zapewnieniu tym osobom jak najwyższego wykształcenia zawodowego i przystosowania tych osób do włączenia ich w tok zatrudnienia.

Strategię walki z ubóstwem wyznaczają przepisy ustawy o pomocy społecznej. W katalogu świadczeń przewidywanych dla osób najbardziej potrzebujących występują:

- renta socjalne (wypłacana przez ZUS) – otrzymują ją osoby niepełnosprawne w stopniu znacznym od dzieciństwa niezależnie od wysokości dochodów świadczeniobiorcy i jego opiekuna,
- świadczenie pielęgnacyjne – otrzymuje go stały opiekun dziecka niepełnosprawnego – świadczenia rodzinne,
- zasiłek stały – otrzymuje go każda osoba niezdolna do pracy (niepełnosprawna w stopniu umiarkowanym lub znacznym), której dochody są niższe niż granica ustawowego ubóstwa,
- dodatek pielęgnacyjny – świadczenie nie rodzinne,
- opłacanie składki na ubezpieczenia zdrowotne, emerytalno – rentowe,
- dodatki mieszkaniowe,
- zasiłki celowe na najpilniejsze potrzeby życiowe,
- usługi opiekuńcze,
- całodobowa opieka w domu pomocy społecznej,
- zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia, długotrwałej choroby,
- dożywianie dzieci.

Wiele działań pomocy społecznej dotyczy rodzin bezrobotnych, wielodzietnych, zastępczych.

3.4. Rynek pracy

Na terenie Miasta i Gminy Debrzno działają jedynie typowe przedsiębiorstwa usługowo – handlowe. W ewidencji miasta i gminy odnotowano 520 podmiotów gospodarczych, z czego sektor prywatny stanowi 514, a sektor publiczny 6 (są to Sp. z o.o., S.A.). Zajmują się one:

- handlem i gastronomią - 181 osób,

- działalnością produkcyjno – usługową - 56 osób,
- budownictwem i transportem - 80 osób,
- produkcją - 32 osoby,
- inną działalnością - 165 osób.

Dla istniejących firm dużym problemem jest utrzymanie obecnego stanu zatrudnienia. Docelowo planuje się stworzenie 400 miejsc pracy w „Kompleksie Debrzno” Słupskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej i 200 w jej otoczeniu.

3.5. Identyfikacja problemów

- wysokie bezrobocie,
- niskie kwalifikacje,
- niedostateczny stan bazy oświatowej,
- niedofinansowanie służby zdrowia,
- małe zasoby mieszkaniowe,
- wzrost ubożenia mieszkańców i zagrożenia patologiami.

4. Synteza uwarunkowań

Syntetyczne zastawienie uwarunkowań rozwoju

Na możliwości rozwoju gospodarczego składają się zarówno wewnętrzne jak i zewnętrzne czynniki, które można określić w postaci mocnych i słabych stron stanu istniejącego oraz szans i zagrożeń wynikających z czynników zewnętrznych. Powyższe uwarunkowania przedstawia tab. nr 7.

Tab. nr 7 Synteza uwarunkowań

SYNTETYCZNE ZESTAWIENIE UWARUNKOWAŃ ROZWOJU	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ➤ położenie przy drodze E-22, gęsta sieć dróg lokalnych; ➤ wyznaczone i systematycznie przygotowane tereny do inwestycji; ➤ zasoby wolnej siły roboczej; ➤ baza surowca dla przetwórstwa rolno-spożywczego; 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ szczupłe środki finansowe samorządu i ludności; ➤ niezadowalający stan infrastruktury technicznej w zakresie ochrony środowiska, głównie gospodarki ściekowej, brak sieci gazowej; ➤ niewydolność głównych tras i zły stan dróg; ➤ niskie kwalifikacje siły roboczej; ➤ słaba kondycja ekonomiczna gospodarstw rolnych

<ul style="list-style-type: none"> ➤ dobra struktura obszarowa gospodarstw rolnych i warunki dla produkcji żywności metodami ekologicznymi; ➤ walory krajobrazowe i przyrodnicze; ➤ przychylny stosunek władz samorządowych i społeczeństwa dla inwestycji; 	<ul style="list-style-type: none"> i ich niedoinwestowanie; ➤ brak przetwórstwa rolno-spożywczego; ➤ brak przemysłu; ➤ długotrwałe, wysokie bezrobocie; ➤ niewystarczalna baza rekreacyjno-turystyczna ;
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ➤ wzrost gospodarczy kraju i zainteresowanie Polską ze strony zagranicznych inwestorów; ➤ rozwijająca się współpraca międzynarodowa (integracja Polski z UE oraz krajami Europy Środkowej i Wschodniej, programy pomocowe); ➤ wzrost zapotrzebowania na żywność produkowaną metodami ekologicznymi; ➤ wzrastające zainteresowanie wypoczynkiem i rekreacją, w tym agroturystyką i turystyką; ➤ możliwość zrzeszania się i wspólnego gospodarowania przez rolników (grupy producenckie) ; ➤ program gazyfikacji Pomorza; 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ niestabilna polityka gospodarcza, prawna i fiskalna państwa; ➤ brak skutecznego programu walki z bezrobociem, szczególnie na wsi; ➤ brak w pobliżu dużych ośrodków gospodarczych, kulturalnych i naukowych; ➤ brak stabilnej polityki rolnej i programów osłonowych w związku z przystąpieniem do UE; ➤ niewystarczające środki państwa na utrzymanie i rozbudowę infrastruktury technicznej i komunikacyjnej; ➤ słaba sytuacja społeczno-gospodarcza (wysokie bezrobocie, niskie dochody ludności); ➤ wzrost zadań gminy niedostosowanych do posiadanych środków finansowych; ➤ brak reform w zakresie ubezpieczeń społecznych, opieki zdrowotnej;

Uwzględnienie powyższych czynników w procesie planowania ma zasadnicze znaczenie dla powodzenia realizacji zadań służących osiągnięciu wyznaczonych celów.

III. ZADANIA POLEGAJĄCE NA POPRAWIE SYTUACJI NA DANYM OBSZARZE

Gmina Debrzno pożądane kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego do roku 2015 po raz pierwszy sformułowała w roku 1998 w postaci Lokalnej Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno.

Potrzeba opracowania strategii wynikała z przemian społeczno-gospodarczych lat 90-tych – upadku PGR, przedsiębiorstw związanych z rolnictwem, jednostki wojskowej i bardzo wysokiego bezrobocia. Wraz z wyżej wymienionymi przemianami społeczności lokalne otrzymały możliwość większego wpływu na kształtowanie i rozwój środowisk, w których żyją. W Gminie Debrzno przystąpiono do poszukiwania nowych perspektyw rozwoju.

Szanse rozwoju gospodarczego dostrzeżono przede wszystkim w rozwoju silnego rolnictwa indywidualnego, zagospodarowaniu wolnych terenów i obiektów, tworzeniu atrakcyjnych warunków do inwestowania.

Misja Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno czyli docelowy, oczekiwany obraz gminy za lat 15 brzmi: „*Gmina rolniczo-przemysłowa oraz atrakcyjne miejsce wypoczynku i rekreacji o europejskim standardzie życia i rozwoju*”.

Sformułowano wówczas dziewięć następujących celów strategicznych, rozumianych jako główne kierunki długo terminowych działań lub efekty tych działań:

- I. Tworzenie atrakcyjnych warunków do inwestowania, przygotowane oferty inwestycyjne, system ulg i preferencji podatkowych oraz ułatwień administracyjnych.
- I. Promocja przedsiębiorczości i aktywizacja zawodowa ludności.
- II. Restrukturyzacja rolnictwa: edukacja rolnicza; wspieranie inicjatyw wspólnego gospodarowania; dostosowanie rolnictwa do standardów UE.
- III. Rozwój infrastruktury i turystyki wiejskiej oraz związana z tym rozbudowa bazy rekreacyjno-wypoczynkowej.
- IV. Rozwój oświaty, z uwzględnieniem szkolnictwa ponad gimnazjalnego oraz poprawa jakości usług medycznych.
- V. Tworzenie struktur organizacyjnych w gminie i w rejonie na rzecz pozyskiwania środków finansowania i partnerów dla rozwoju gminy.
- VI. Modernizacja istniejących dróg.
- VII. Rozwój budownictwa mieszkaniowego.

Dla poszczególnych celów strategicznych określono konkretne zadania, terminy ich realizacji, osoby lub instytucje odpowiedzialne za realizację, wymagane środki finansowe oraz źródła ich pochodzenia.

W lipcu 2002 roku, głównie ze względu na fakt zrealizowania zdecydowanej większości zaplanowanych zadań, przystąpiono do weryfikacji i nowelizacji strategii.

Zadbano też o jej spójność ze Strategią Rozwoju Powiatu Człuchowskiego, Strategią Rozwoju Województwa Pomorskiego, Narodową Strategią Rozwoju Regionalnego.

Uchwałą Rady Miejskiej nr XLIV/279/2002 z dnia 25 stycznia 2002 roku przyjęto do realizacji **Znowelizowaną Strategię Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno z następującymi celami strategicznymi:**

Cel 1: Tworzenie atrakcyjnych warunków do inwestowania, promocja przedsiębiorczości i aktywizacja zawodowa ludności;

Cel 2: Restrukturyzacja rolnictwa: edukacja rolnicza, wspieranie inicjatyw wspólnego gospodarowania; dostosowanie rolnictwa do standardów UE;

Cel 3: Rozwój infrastruktury technicznej, zgodnie z zasadami ochrony środowiska (Agenda 21) i wymogami UE;

Cel 4: Agroturystyka i jej otoczenie – rozwój bazy rekreacyjno-wypoczynkowej;

Cel 5: Rozwój oświaty, kultury oraz poprawa jakości usług socjalnych i medycznych.

Powyższe cele znowelizowanej Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno pozostają jako cele Planu Rozwoju Lokalnego.

Oba dokumenty „Znowelizowana Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno” i „Plan Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Debrzno” są spójne i wzajemnie się uzupełniają. Dla osiągnięcia ww. celów strategicznych wyznacza się następujące **kierunki działań:**

Ad 1. Rozwój infrastruktury technicznej sprzyjającej pozyskaniu inwestorów i tworzeniu miejsc pracy (utworzenie „Zielonego Parku Przemysłowego Cierznie” i „Słupskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej”) promocja przedsiębiorczości (katalog ofert inwestycyjnych, system ulg i preferencji podatkowych, system ułatwień administracyjnych, współpraca z gminami ościennymi i starostwami) oraz aktywizacja zawodowa ludności (szkolenia i przekwalifikowania, informacje i doradztwo w ramach PKD dla MŚP, Klubu Czysty Biznes, Biura Porad Obywatelskich; fundusze pożyczkowe, kredytowe i poręczeniowe).

Ad 2. Dostosowanie rolnictwa do standardów EU (poprzez podnoszenie kwalifikacji zawodowych rolników w zakresie nowoczesnych technologii, produkcji roślinnej i zwierzęcej; EU i jej polityki grup producenckich, prawa rolnego i rachunkowości; poprawa struktury agrarnej gospodarstw; zalesienia; melioracje wodne; rozwój przedsiębiorczości wiejskiej – przetwórstwo rolno-spożywcze i tworzenie miejsc pracy poza rolnictwem).

Ad 3. Rozwój infrastruktury technicznej zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, z zakresu: gospodarki wodno-ściekowej, drogownictwa, gazyfikacji, budownictwa mieszkaniowego oraz planowania i programowania.

Ad 4. Rozwój infrastruktury rekreacyjno-turystycznej oraz promocja walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego (przyjmowanie gruntów i nieruchomości od Agencji Nieruchomości Rolnych na potrzeby rekreacyjno-wypoczynkowe, zagospodarowanie terenów atrakcyjnych turystycznie i cennych przyrodniczo; agroturystyka; turystyka; katalogi ofert; punkty informacyjne; promocja lokalnych produktów markowych; organizacja imprez promujących region).

Ad 5. Rozwój infrastruktury społecznej z zakresu oświaty, kultury, sportu, oraz poprawa zakresu i jakości usług socjalnych i medycznych (remonty budynków szkolnych, przedszkolnych; wyposażenie, pomoce dydaktyczne, remont, modernizacja i wyposażenie Gminnego Centrum Kultury Sportu i Turystyki oraz świetlic wiejskich; doskonalenie

i zwiększanie zakresu świadczonych usług; przejmowanie nieruchomości od Agencji Nieruchomości Rolnych, Wojskowej Agencji Mieszkaniowej na wyżej wymienione cele).

Poprzez poprawę stanu infrastruktury na terenie Miasta i Gminy Debrzno zwiększy się atrakcyjność powiatu i regionu. Poprawa jakości dróg wpłynie na rozwój potencjału regionu w całości, w tym znajdujących się na jego obszarze najbardziej dynamicznych centrów wzrostu. Modernizacja infrastruktury technicznej umożliwi wzrost znaczenia regionu jako obszaru o nowych możliwościach w zakresie inwestycji, koncentracji działalności gospodarczej, społecznej, turystycznej, sportowej i kulturalnej. Poprawa powiązań infrastrukturalnych pomiędzy terenami wiejskimi południa województwa pomorskiego, a ośrodkami regionalnymi i aglomeracją trójmiejską przyczyni się do zwiększenia możliwości równomiernego rozwoju gospodarczego, dostępu do zatrudnienia, nauki, kultury i wypoczynku.

Dla osiągnięcia powyższych celów przyjmuje się następujący zakres zadań na poszczególne czasookresy planowania:

I. Czasookres obejmujący lata 2004 - 2006:

1. Rozwój infrastruktury technicznej sprzyjającej pozyskiwaniu inwestorów, promocja przedsiębiorczości i aktywizacja zawodowa ludności:

- a) zakup gruntu na Zielony Park Przemysłowy Cierznie (kontynuacja)
- b) utworzenie Zielonego Parku Przemysłowego Cierznie – uzbrojenie terenu (wodociąg, kanalizacja sanitarna i deszczowa, staw odwodnieniowy, droga)
- c) szkolenia, doradztwo i inne formy wsparcia, dla bezrobotnych i MŚP – projekty realizowane przez Ośrodek/Inkubator Przedsiębiorczości przede wszystkim z Europejskiego Funduszu Społecznego, Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL, LEADER+.

2. Dostosowanie rolnictwa do standardów EU – działania wyszczególnione wyżej, prowadzone w ramach projektów miękkich przez Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Pomorską Izbę Rolniczą, ARiMR, stowarzyszenia i zrzeszenia, Samorząd Gminny oraz samych rolników.

3. Rozwój infrastruktury technicznej zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju z zakresu:

- a) gospodarki wodno-ściekowej
  - budowa sieci wodociągowej w miejscowości Prusinowo
  - rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Debrznie Wsi

- budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Słupia, Myśligoszcz, Boboszewo (etap 1), ulica Jeziorna w Debrznie oraz Staw Miejski w Boboszewie (etap 2)
  - modernizacja sieci wodnej i kanalizacyjnej w miejscowościach: Gniewno, Skowarnki, Uniechówek, oraz w Parku Przemysłowym Cierznie
  - budowa kanalizacji sanitarnej w Starym Gronowie
  - budowa sieci kanalizacyjnej w Bolesławcu
  - odbudowa studni głębinowej w Debrznie.
- b) dróg
- wykonanie dokumentacji i budowa ulicy Rapackiego i Sportowej
  - budowa dróg wiejskich
  - dokumentacja i budowa dróg Rynek 1
  - budowa dróg gminnych ulice: Cicha, Leśna i ks. Skorupki
  - modernizacja oświetlenia na ulicy Harcerskiej
- c) gazyfikacji i ciepłownictwa
- wykonanie audytu energetycznego
- d) budownictwa mieszkaniowego
- wykonanie elewacji budynków w Debrznie
4. Rozwój infrastruktury rekreacyjno-turystycznej, oraz promocja walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego
- a) budowa sieci wodociągowej nad jeziorem Żuczek
  - b) uzbrojenie pola biwakowego (energia – jezioro Żuczek)
  - c) realizacja programu Odnowy Wsi
5. Rozwój infrastruktury społecznej (oświata, kultura, sport, usługi socjalne i medyczne)
- a) remonty szkół
  - b) remonty przedszkola
  - c) program Odnowy Wsi Pomorskiej
  - d) modernizacja sali widowiskowej
  - e) wymiana okien w: przedszkolu, szkole i urzędzie

II. Czasookres obejmujący lata 2007-2013:

1. Poprawa jakości infrastruktury drogowej:

Zakłada się dalsze inwestycje na drogach gminnych służące restrukturyzacji obszarów wiejskich.

2. Rozwój infrastruktury ochrony środowiska:

Zadania skoncentrowane będą wokół kontynuacji porządkowania gospodarki wodno – ściekowej, uzbrajania terenów pod budownictwo mieszkaniowe oraz terenów inwestycyjnych głównie Zielonego Parku Przemysłowego w miejscowości Cierznie i „Kompleksu Debrzno” Słupskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

3. Rozwój infrastruktury społecznej:

Zadania ukierunkowane będą na podnoszenie standardów edukacyjnych, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, publicznej infrastruktury turystycznej.

4. Promocja przedsiębiorczości i aktywizacja zawodowa ludności:

Zakłada się dalszy rozwój sieci dostępu do informacji i upowszechnianie korzystania z internetu dla celów edukacyjnych, informacyjnych i dostępu do ofert pracy, rozwój jakości i form usług świadczonych dla małych i średnich przedsiębiorstw.

IV. REALIZACJA ZADAŃ I PROJEKTÓW

1. Planowane zadania: projekty w okresie 2004 - 2006

LP	Tytuł projektu	Lata realizacji	Wartość nakładów w tys. zł	Oczekiwane rezultaty	Podmioty uczestniczące we wdrażaniu
1	2	3	4	5	6
Rozwój infrastruktury technicznej sprzyjającej pozyskiwaniu inwestorów, promocji przedsiębiorczości i aktywizacji zawodowej ludności					
1.	Zakup gruntu (Zielonego Parku Przemysłowego w miejscowości Cierznie) – umowa wieloletnia - 115,99 tys. zł	2004 - 2006	31,9	- pełna własność Gminy Debrzno	Gmina Debrzno, Agencja Nieruchomości Rolnych
2.*	Utworzenie Zielonego Parku Przemysłowego w miejscowości Cierznie (uzbrojenie terenu)	2005 - 2006	3.610,0	- przygotowanie terenu pod inwestycje	Gmina Debrzno, PARR w Słupsku, ANR ot. Gdańsk, instytucje zarządzające funduszami strukturalnymi
Rozwój infrastruktury technicznej zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju z zakresu: gospodarka wodno – ściekowa, drogownictwo, gazyfikacja, odpady, budownictwo mieszkaniowe oraz planowanie i programowanie					
1.	Budowa sieci wodociągowej w Prusinowie	2005 - 2006	230,0	- zaopatrzenie mieszkańców w wodę, - poprawa stanu środowiska	Gmina Debrzno, instytucje zarządzające funduszami strukturalnymi

2.	Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Debrznie Wsi	2004 - 2005	4.921,0	- poprawa stanu ochrony środowiska	Gmina Debrzno, SAPARD
3.	Budowa sieci kanalizacyjnych: ul. Jeziorna - Staw Miejski oraz Boboszewo	2004	710,837	- zaopatrzenie mieszkańców w wodę, - poprawa stanu środowiska	Gmina Debrzno, SAPARD
4.	Budowa sieci wodociągowej - Jezioro Żuczek	2004 - 2005	50,0	- zaopatrzenie w wodę, - poprawa stanu środowiska	Gmina Debrzno
5.	Modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w: Gniewnie, Skowarnkach, Stanisławce, Uniechówku	2005	625,0	- poprawa stanu środowiska	Gmina Debrzno, ANR, instytucje zarządzające funduszami strukturalnymi
6.	Budowa kanalizacji sanitarnej - Stare Gronowo	2005 - 2006	792,0	- poprawa stanu ochrony środowiska	Gmina Debrzno, instytucje zarządzające funduszami strukturalnymi
7.	Budowa kanalizacji sanitarnej - Bolesławiec	2006	150,0	- poprawa stanu ochrony środowiska	Gmina Debrzno, instytucje zarządzające funduszami strukturalnymi
8.*	Budowa kanalizacji sanitarnej - Myśligoszcz	2005 - 2006	1.209,0	- poprawa stanu ochrony środowiska	Gmina Debrzno, instytucje zarządzające funduszami strukturalnymi
9.*	Budowa kanalizacji sanitarnej - Słupia	2005 - 2006	1.310,1	- poprawa stanu ochrony środowiska	Gmina Debrzno, instytucje zarządzające funduszami strukturalnymi
10.	Budowa studni głębinowej w Debrznie	2006	90,0	- poprawa stanu ochrony środowiska	Gmina Debrzno, instytucje zarządzające funduszami strukturalnymi
11.	Budowa ul. Sportowej i Rapackiego	2004-2006	329,0	- poprawa dostępności komunikacji	Gmina Debrzno, Powiatowy Zarząd Dróg

				- nej, poprawa bezpieczeń- stwa	
12.	Budowa dróg wiejskich	2004–2006	90,0	- poprawa dostępności komunika- cyjnej, - poprawa bezpieczeń- stwa	Gmina Debrzno, UM Woj. Pomorskiego
13.	Przebudowa dróg – Rynek 1 w Debrznie	2004–2006	1.500,2	- poprawa dostępności komunika- cyjnej, - poprawa bezpiecze- ństwa	Gmina Debrzno, Zarząd Dróg Woj., Konservator Zabytków,
14.	Budowa drogi gminnej ul. Cicha, Leśna i Ks. Skorupki	2004–2005	1.230,463	- poprawa bezpiecze- ństwa	Gmina Debrzno, Powiatowy Zarząd Dróg, instytucje zarząd. fund. Strukturalnymi
15.	Remont chodników – ul. Mokotowska	2004	20,0	- poprawa bezpiecze- ństwa ruchu i estetyki	Gmina Debrzno
16.	Modernizacja oświetlenia - ul. Harcerska	2004	25,95	- poprawa bezpiecze- ństwa publicznego	Gmina Debrzno
17.	Wykonanie audytu energetycznego	2004	20,0	- wykonany audyt dla inwestycji	Gmina Debrzno
18.	Wykonanie elewacji budynków w Debrznie (650-lecie)	2004	50,0	- poprawa stanu technicznego i estetyki budynków	Gmina Debrzno
19.	Zmiana planu zagospodarowania przestrzennego	2004	150,0	- aktualny plan zagospodaro- wania przestrzenne- go	Gmina Debrzno, wykonawca planu

Rozwój infrastruktury rekreacyjno – turystycznej oraz promocja walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego					
1.	Uzbrojenie pola biwakowego (energia) – Jezioro Żuczek	2005	50,0	- uzbrojenie terenu dla potrzeb rekreacji i turystyki	Gmina Debrzno
2.*	Realizacja Programu Odnowy Wsi	2005–2006	850,0	- poprawa stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego na obszarach wiejskich, - poprawa warunków życia mieszkańców wsi	Gmina Debrzno, instytucje zarządzające funduszami strukturalnymi, społeczność lokalna,
Rozwój infrastruktury społecznej z zakresu: oświaty, kultury, sportu oraz poprawa zakresu usług socjalnych i medycznych					
1.	Remont szkół	2004–2006	250,0	- poprawa warunków nauczania	Gmina Debrzno, Ministerstwo Edukacji, UM i UW Woj. Pomorskiego
2.	Remont budynku przedszkola	2004–2006	25,0	- poprawa warunków nauczania	Gmina Debrzno
3.	Realizacja Programu Odnowy Wsi: - Skowarnki - Cierznie	2004	70,0	- poprawa warunków infrastruktury wsi (świetlice wiejskie)	Gmina Debrzno, UM i UW Woj. Pomorskiego
4.	Modernizacja sali kinowo-widowiskowej	2004	100,0	- poprawa jakości infrastruktury kulturalnej, - poprawa dostępności oferty kulturalnej	Gmina Debrzno, Ministerstwo Kultury
5.	Wymiana okien przedszkole, szkoła, urząd	2006	80,0	- poprawa stanu technicznego budynków, - poprawa	Gmina Debrzno

				warunków nauczania i pracy	
--	--	--	--	----------------------------------	--

* Projekty Na dzień 29.07.2004 r. nie uwzględnione w WPI.

II. Czasookres obejmujący lata 2007-2013:

Dla wyżej wymienionego okresu Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Debrzno nie precyzuje dla wszystkich kierunków działań konkretnych zadań i projektów.

Natomiast zakłada kontynuację zadań w zakresie:

1. Rozwój infrastruktury technicznej w zakresie wodociągów, kanalizacji i drogownictwa;
2. Uzbrojenie terenów pod budownictwo mieszkaniowe;
3. Uzbrojenie terenów i dla celów inwestycyjnych;
4. Uzbrojenie terenów pod budownictwo rekreacyjne i turystykę;
5. Modernizacja systemów ciepłowniczych;
6. Modernizacja ujęć wodociągowych;
7. Modernizacja gospodarki odpadami;
8. Modernizacja i rozwój bazy oświatowej;
9. Modernizacja lokalnej infrastruktury społecznej (pomoc społeczna, ochrona zdrowia, kultura, rekreacja i turystyka).

V. POWIĄZANIE PROJEKTÓW Z INNYMI DZIAŁANAMI REALIZOWANYMI NA TERENIE GMINY, POWIATU, WOJEWÓDZTWA

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Debrzno opracowano na podstawie następujących materiałów źródłowych:

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Debrzno,
- Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno,
- Koncepcji Gospodarki Ściekowej Gminy Debrzno,

- Program Ochrony Środowiska Miasta i Gminy Debrzno,
- Program Gospodarki Odpadami,
- Plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe Miasta i Gminy Debrzno,
- Podstawowych informacji ze spisu powszechnego. Gmina miejsko – wiejska Debrzno. Urząd Statystyczny w Gdańsku – 2002.

Dokument jest zgodny ze Strategią Rozwoju Powiatu Człuchowskiego, Planem Rozwoju Lokalnego Powiatu Człuchowskiego, Strategią Rozwoju Województwa Pomorskiego, Narodową Strategią Rozwoju.

1. Projekty z zakresu promocji przedsiębiorczości i aktywizacji zawodowej ludności są powiązane z działaniami na rzecz rozwoju kapitału ludzkiego opartego na wiedzy i aktywności, tworzeniu pozarolniczych źródeł utrzymania na wsi i w małych miastach, zapobieganiu marginalizacji obszarów wiejskich, tworzeniu bezpiecznych i atrakcyjnych warunków życia.

2. Projekty modernizacji dróg gminnych są ściśle powiązane z działaniami w zakresie rozwoju zasobów ludzkich, a mianowicie:

- zwiększenia dostępu do bazy szkolnictwa ponadgimnazjalnego i wyższego w powiecie oraz szkoleń zawodowych,
- zwiększenie mobilności mieszkańców w dostępie do miejsca pracy,
- poprawy atrakcyjności inwestycyjnej i przyciągania inwestorów,
- rozwoju turystyki i agroturystyki.

3. Projekty z zakresu ochrony środowiska powiązane są z działaniami związanymi z podniesieniem atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej gminy, powiatu i województwa oraz poziomu zdrowotnego mieszkańców, jak również ze zmniejszeniem poziomu zanieczyszczenia środowiska; racjonalnym gospodarowaniem zasobami naturalnymi i poprawą efektywności przyrody i krajobrazu.

4. Projekty z zakresu infrastruktury społecznej służą polepszeniu dostępu mieszkańców do: opieki medycznej, usług socjalnych, edukacji, kultury, sportu, a także przeciwdziałaniu marginalizacji obszarów peryferyjnych i kreowaniu wysokiej jakości życia.

VI. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

1. Wzrost ilości nowych inwestycji tworzących nowe miejsca pracy.
2. Rozwój istniejących firm i nowych miejsc pracy.
3. Rozwój turystyki i agroturystyki oraz związane z nimi nowe miejsca pracy.
4. Podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa.
5. Podniesienie poziomu zdrowotnego społeczeństwa.
6. Rozwój budownictwa mieszkaniowego.
7. Rozwój usług materialnych i niematerialnych związanych z obsługą firm i ludności.

VII. PLAN FINANSOWY NA LATA 2004-2006

4. Plan finansowy na lata 2004 - 2006

LP	Tytuł projektu	Wartość nakładów w tys. zł	Nakłady			Źródła finansowania			
			2004	2005	2006	Budżet gminy	Budżet państwa	Środki UE	Inne środki
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Rozwój infrastruktury technicznej sprzyjającej pozyskiwaniu inwestorów, promocji przedsiębiorczości i aktywizacji zawodowej ludności									
1.	Zakup gruntu (Zielonego Parku Przemysłowego w miejscowości Cierznie) – umowa wieloletnia -115,99 tys. zł	31,9	15,3	8,3	8,3	31,9	-	-	-
2.*	Utworzenie Zielonego Parku Przemysłowego w miejscowości Cierznie (uzbrojenie terenu)	3.610,0	-	1.905	1.705	90,0	352,0	2.640	528,0
Rozwój infrastruktury technicznej zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju z zakresu: gospodarka wodno-ściekowa, drogownictwo gazyfikacja, odpady, budownictwo mieszkaniowe oraz planowanie i programowanie									
1.	Budowa sieci wodociągowej w Prusinowie	230,0	-	50,0	180,0	34,5	23,0	172,5	-
2.	Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Debrznie Wsi	4.921,8	2285,2	2636,6	-	2421,6	-	2.500,2	-

3.	Budowa sieci kanalizacyjnych: ul. Jeziorna – Staw Miejski, oraz Boboszewo	710,837	710,837	-	-	189,476	-	521,164	-
4.	Budowa sieci wodociągowej – Jezioro Żuczek	50,0	-	50,0	-	50,0	-	-	-
5.	Modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w: Gniewnie, Skowarnkach, Stanisławce, Uniechówku	625,0	-	625,0	-	125,0	500,0 ANR	-	-
6.	Budowa kanalizacji sanitarnej – Stare Gronowo	792,0	-	250,0	542,0	118,8	79,2	594,0	-
7.	Budowa kanalizacji sanitarnej – Bolesławiec	150,0	-	-	150,0	22,5	15,0	112,5	-
8.*	Budowa kanalizacji sanitarnej - Myśligoszcz	1.209,3	-	609,3	600,0	182,3	127,0	900,0	-
9.*	Budowa kanalizacji sanitarnej - Słupia	1.310,1	-	600,0	710,1	196,6	133,5	980,0	-
10.	Budowa studni głębinowej w Debrznie	90,0	-	-	90,0	13,5	9,0	67,5	-
11.	Budowa ul. Sportowej i Rapackiego	329,8	29,28	150,0	150,0	49,47	32,98	247,35	-
12.	Budowa dróg wiejskich	90,0	30,0	30,0	30,0	90,0	-	-	-
13.	Przebudowa dróg – Rynek 1 w Debrznie	1.500,2	170,0	675,1	655,1	590,0	91,02	819,18	-
14.	Budowa drogi gminnej – ul. Cicha, Leśna i Ks. Skorupki	1.230,463 1 240, 51	28,8 30,000	1.201,6 63 163, 200	-	57,243 20 000, 9 86	-	1.165,7 19 122, 306, 33	-
15.	Remont chodników – ul. Mokotowska	20,0	20,0	-	-	20,0	-	-	-
16.	Modernizacja oświetlenia – ul. Harcerska	25,95	25,95	-	-	25,95	-	-	-
17.	Wykonanie audytu energetycznego	20,0	20,0	-	-	20,0	-	-	-
18.	Wykonanie elewacji budynków w Debrznie (650-lecie)	50,0	50,0	-	-	50,0	-	-	-

19.	Zmiana planu zagospodarowania przestrzennego	150,0	150,0	-	-	150,0	-	-	-
Rozwój infrastruktury rekreacyjno – turystycznej oraz promocja walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego									
1.	Uzbrojenie pola biwakowego (energia) – Jezioro Żuczek	50,0	-	50,0	-	50,0	-	-	-
2.*	Realizacja Programu Odnowy Wsi	850,0	-	425,0	425,0	170,0	-	680,0	-
Rozwój infrastruktury społecznej z zakresu: oświaty, kultury, sportu oraz poprawa zakresu usług socjalnych i medycznych									
1.	Remont szkół	250,0	150,0	50,0	50,0	150,0	100,0	-	-
2.	Remont budynku przedszkola	25,0	6,0	9,5	9,5	25,0	-	-	-
3.	Realizacja Programu Odnowy Wsi: - Skowarnki - Cierznie	70,0	70,0	-	-	30,0	40,0	-	-
4.	Modernizacja sali kinowo-widowiskowej	100,0	100,0	-	-	100,0	-	-	-
5.	Wymiana okien przedszkole, szkoła, urząd	80,0	-	-	80,0	80,0	-	-	-

* Projekty Na dzień 29.07.2004 r. nie uwzględnione w WPI.

VIII. SYSTEM WDRAŻANIA PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Plan rozwoju Lokalnego Gminy Debrzno na lata 2004 – 2013 ze szczególnym uwzględnieniem okresu 2004 – 2006 po uchwaleniu przez Radę Miejską Debrzno zostanie przekazany jednostkom organizacyjnym gminy do realizacji w następujący sposób:

1. Koordynatorem przygotowania wniosków – projektów jest inspektor ds. promocji i wdrażania Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno – Zdzisława Hołubowska.
2. Za przygotowanie dokumentacji techniczno - ekonomicznych, studiów wykonalności projektów, projektów odpowiedzialni będą zgodnie z zakresami obowiązków stanowisk pracy:

- stanowisko ds. inwestycji zamówień publicznych i planowania przestrzennego – Zenon Siutkowski,
  - stanowisko ds. rolnictwa i ochrony środowiska – Jerzy Laskowicz,
  - stanowisko ds. obrony cywilnej, drogownictwa oraz ochrony p. poż. – Marek Szoska,
  - stanowisko ds. gospodarki gruntami i nieruchomościami – Danuta Klimek.
3. Wyżej wymienieni współpracują z jednostkami organizacyjnymi gminy: ZGKiM, ZWiK, ZOO, GCKSiT, OPS oraz Sołectwami.
  4. Księgowość Urzędu Miasta i Gminy Debrzno prowadzi dokumentację finansową poszczególnych projektów i rozliczenia z instytucjami finansującymi.
  5. Za przygotowanie, realizację i rozliczenia projektów tzw. „miękkich” (we współpracy z samorządem, organizacjami, instytucjami, biznesem, osobami fizycznymi) odpowiada Stowarzyszenie „Na Rzecz Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno”.

IX. SPOSOBY MONITOROWANIA OCENY I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

1. System monitorowania realizacji Programu Rozwoju Lokalnego opierał się będzie na półrocznych sprawozdaniach składających przez jednostkę koordynującą. Podstawą sprawozdań będą raporty jednostek realizujących projekty.
2. Ocena dokonywana będzie przez Radę Miejską w Debrznie z uwzględnieniem opinii Komisji Rady.
3. Proces współpracy inicjowany będzie przez organy wykonawcze samorządu gminnego, zarządy organizacji na spotkaniach i konferencjach.
4. Promocja Planu Rozwoju Lokalnego odbywać się będzie przez media lokalne i Biuletyn Informacji Publicznej.

WYKAZ TABEL:

- Tab. nr 1 *Powierzchnia i liczba ludności w poszczególnych solectw.*
- Tab. nr 2 *Zestawienie stanu istniejącego zaopatrzenia w wodę na terenie gminy (w układzie wsi otrębowych).*
- Tab. nr 3 *Bilans nośników ciepła.*
- Tab. nr 4 *Struktura użytkowania gruntów i struktura użytkowania wolnych w gminie.*
- Tab. nr 5 *Kierunki produkcji towarowej brutto w Gminie Debrzno.*
- Tab. nr 6 *Źródła utrzymania rolników indywidualnych.*
- Tab. nr 7 *Synteza uwarunkowań.*
- Tab. nr 8 *Planowane zadania: projekty w okresie 2004-2006.*
- Tab. nr 9 *Plan finansowy na lata 2004- 2006.*

WYKAZ RYSUNKÓW:

- Rys. nr 1 *Wykaz sołectw Gminy Debrzno.*
- Rys. nr 2 *Poziom wykształcenia ludności w wieku 13 lat i więcej w mieście i gminie Debrznie.*
- Rys. nr 3 *Liczba osób skierowanych do prac interwencyjnych w latach 2001-2003.*
- Rys. nr 4 *Liczba osób skierowanych na szkolenia w latach 2001-2003.*